

Examensarbete i journalistik

2013-06-03

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation

www.jmg.gu.se

Det orimliga idealet?

En studie av hur islam framställdes i
dagspressen under den arabiska våren.

Författare: Johan Kullendorff & Peter Sundberg

Handledare: Marina Ghersetti

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

In this study we examine three Swedish newspapers, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet and Aftonbladet, coverage of the uprisings in northern Africa during 2011 – commonly known as the “Arab Spring Revolution” or just “Arab Spring”. We are focusing on three main perspectives; professionalism, framing, and objectivity by analyzing how said newspapers choose to report about Islam.

A quantitative method is used on 516 articles, which cover a timeframe from January to October 2011, to establish when and how often Islam is mentioned within the editorial material. Then a qualitative method is applied to determine what picture of Islam that the newspaper is painting for its readers.

The study was executed with the hypothesis that increasing professionalism, that has been the direct result from the journalistic profession’s struggle for legitimacy, has resulted in a higher awareness of the value of objectivity. Therefore the journalists (and editors) in before mentioned newspapers will succeed in delivering an “objective” image of Islam during the timeframe of our study.

Our results did not support our hypothesis and we instead found the same tendency that other studies have shown; that the editorial material is biased toward a negative perception of Islam. This study does not aim to be able to explain why it is so – but it offers one plausible explanation within the limits of post-colonial theory and framing-theory that states that true objectivity is impossible to obtain.

Key words: *objectivity, Islam, professionalization, arab spring, Egypt, Tunisia, quantitative, daily press*

Förord

Under arbete med denna studie har vi som författare arbetat efter ett så nära samarbete som möjligt. Vår utgångspunkt är att det är viktigt då en del av studien är baserad på kritisk innehållsanalys, en metod som är helt baserad på våra tolkningar. På grund av detta har vi under hela arbetet hela tiden fört en diskussion och noga gått igenom våra tolkningar, allt för att slutprodukten ska bli så konsekvent och allmängiltig som möjligt.

Att våra tolkningar utgår från vår bakgrund som födda och uppvuxna i Sverige, inom en kultur baserad på kristna värderingar och västerländska ideal är vi medvetna om. Vi har strävat efter att försöka tänka helt neutralt och objektivt men det går inte att bortse från vår bakgrund. Ingen av oss har någon koppling till länderna som studien omfattar mer än kortare semesterresor.

Innehåll

Abstract	i
Förord	ii
1. Inledning	1
Arabiska våren	1
Utrikesjournalistik	2
2. Forskning och Teori	3
Journalistiska idealen i samhället	3
Professionaliseringen	4
Objektivitet	4
Framing Theory	8
3. Hypotes och frågeställning	8
4. Urval och Metod	10
Islam	10
Urval	11
Material	12
Metod	13
Hur kvantifiera positivt respektive negativt?	14
Intern validitet	17
Extern validitet	17
5. Resultat och analys	19
Hypotes 1	20
Hypotes 2	22
Frågeställningar	26
Index	29
Hur skildras islam under arabiska våren?	31
6. Slutsats och diskussion	33
Sammanfattning	33
Analys	35
Slutdiskussion	36
Litteraturförteckning	39

1. Inledning

Bland svenska journalister finns ideal om att vara objektiva och neutrala i sin rapportering. Två ideal som raknas mycket högt av svenska journalister, men som ifrågasätts av flera forskare som omöjliga, eller ens önskvärda, att uppnå. Det finns därför ett intresse av att undersöka om svenska journalister är objektiva i sitt yrke. Vi har valt att undersöka det genom att se på fyra tidsperioder under arabiska våren i tre av Sveriges största tidningar, Aftonbladet, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter.

I en tidning finns det dock en plats där det förväntas att tidningens åsikter ska visas, på ledarsidorna. Vi vill undersöka om det redaktionella nyhetsmaterialet är objektivt och om materialet som finns på ledarsidorna tar ställning. Uppsatsen fokuserar på hur de tre tidningarna rapporterar om islam under arabiska våren. Är de objektiva i sin rapportering? Skiljer sig rapporteringen i det redaktionella nyhetsmaterialet från det tyckandet som bör ske på ledarsidorna? Utöver det vill vi se på vilket sätt som tidningarna skriver om islam.

Arabiska våren

Den 17:e december tände den tunisiska gatuförsäljaren Tarek al-Tayyib Muhammad ibn Bouazizi, mer känd som Muhammad Bouazizi, eld på sig själv utanför guvernörsbyggnaden i hans hemstad Sidi Bouzid. Enligt hans vänner och familj var han ingen våldsamt person men han hade slutligen fått nog. (Ohlsson, 2011). Händelsen blev starten på en händelsekedja som kom att kallas för den "Arabiska Våren"¹. Inom två månader hade den sittande presidenten i Tunisien, Zine El Abidine Ben Ali, tvingats avgå och fly till Saud-Arabien. Inom ett år hade upproret tvingat fram ett regimskifte i Egypten, Libyen och Jemen. Tioalet andra länder skakades av kraftiga protester och demonstrationer. Bland staterna i Nordafrika och Mellanöstern fanns det en hel del missnöje och motsättningar som behövde det lilla extra för att protester och/eller revolutioner skulle urarta, land efter land med Tunisien i spetsen. Händelseförloppet som följde är unikt och frågorna som ställdes såväl i våra medier som runt lunchborden var många; Vad innebär den Arabiska våren? Finns det en politisk kultur i de drabbade länderna som räcker för att de ska lyckas förändra sin situation?

För vårt syfte passar Arabiska Våren bra; händelseförloppet utspelar sig i en miljö där våra svenska medier till största del står som en iakttagare utifrån utan naturlig partiskhet gentemot någon av aktörerna. Händelserna utspelades sig i en miljö där Islam är en naturlig del av det vardagliga livet och även i vissa fall en aktiv aktör. Medierapporteringen kring händelserna var enorm, det skulle inte bli ett problem att få tillräckligt med material för att kunna göra en studie med hög validitet.

Medieforskaren Jesper Strömbäck skriver i sin bok *Makt, medier och samhälle* (Strömbäck, 2009) att medierna är den främsta informationskällan i moderna samhällen. Dock existerar och agerar alltid medierna enligt de samhällsstrukturer som omger dem. Enligt Strömbäck sker all kommunikation, inte bara i media, genom ett urval av "fakta, perspektiv, aspekter och vinklar" (Strömbäck, 2009, s. 9) som definieras av det samhälle som omger den som kommunicerar. Därför produceras en bild av "de Andra" som alltid ställs i kontrast mot "oss". Denna socialt konstruerade bild av "de Andra" hänger tätt samman med hur vi uppfattar oss själva och blir fort en norm. Flera forskare, däribland Edward Said, går ännu längre och hävdar att medierna bara är, oftast ovetandes, en del av de forna

---

¹ Ursprunget till namnet "Arabiska Våren" är oklart – att det är en syftning mot "Pragvåren" anser många. En teori (Lynch, 2012) är att namnet kommer ifrån en artikel (Lynch, 2011) i Foreign Policy.

kolonialmakternas verktyg för att fortsätta kontrollera sina forna kolonier (Said, 1994). Alla de som inte delar våra värderingar, "de Andra", demoniseras och upplevs som ett hot medan våra allierade framställs som försvarare av det goda i världen (Ibid).

Utrikesjournalistik

I en studie av hur svenska medier rapporterar kring Arabiska Våren är det en studie av hur utrikesjournalistiken i tryckt svensk media arbetar. Den Arabiska Våren en unik händelse och mycket av den forskning som gjorts kring utrikesjournalistik är svår, om ens möjlig att applicera. Dock är det intressant att ha en uppfattning om hur utrikesjournalistiken idag utövas.

Utvecklingen inom den svenska utrikesjournalistiken visar tydligt på minskade resurser och därmed ett minskat antal reportrar på fältet. Göteborgsposten har avvecklat sin utrikesavdelning och har inga fastanställda utrikeskorrespondenter. Sydsvenskan har en fastanställd, Dagens Nyheter (som uttryckligen satsar på utrikesjournalistik) har tio utrikesreportrar där hälften är stationerade i Stockholm. TT har två fastanställda utrikesjournalister och sex stycken kontrakterade frilansjournalister utomlands. Den för den här studien aktuella tidningen Svenska Dagbladet anser att utrikeskorrespondenter är ett gammaldags sätt att se på utrikesrapporteringen. Utöver sina egna anställda använder sig tidningarna av olika frilansjournalister för att täcka upp behov, men som de inte har några fasta avtal med. Anledningen till den minskade bemanningen av utrikeskorrespondenter är kostnaden. Det är just nu en ekonomiskt pressad tid för tidningar och i och med att en utrikeskorrespondent kostar fyra till fem gånger mer än en journalist på hemmaplan minskar antalet utrikeskorrespondenter. Med andra ord ska färre journalister täcka ett allt större område för en mindre kostnad än tidigare (Benkö & Svegfors, 2011).

Utrikesjournalistikens roll blir att skapa och förmedla en liten bild av ett stort sammanhang. Journalisten ska bevaka stora områden, ibland hela kontinenter, och därmed filtrera det som händer och skapa en förenklad bild av verkligheten. Därmed sätter journalisten sin egen prägel på den text som skrivs. Utrikesjournalistiken visar inte bara upp en sida av "dem" utan även en bild av "oss" (Roosvall, 2005).

Journalisten kommer försöka att förmedla ett så tydligt budskap som möjligt, så mycket information som möjligt, genom att använda så få antal ord som möjligt. Därför kommer journalisten att använda sig av ord och uttryck som kan återspegla rådande stereotyper (Roosvall, 2005). Roosvall sammanfattar i sin doktorsavhandling med: "Utrikesjournalistiken omfattar en diskursiv praktik som genom beskrivningar av olika Andra postulerar vad som är normalt, vilket implicit sammanfaller med vad som är svenskt."

En undersökning från 2012 visar att antalet utrikesartiklar i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Göteborgs-Posten har minskat stadigt sedan 2002. Studien har undersökt sammanlagt 785 artiklar och påvisar att antalet utrikesartiklar, en slumpvis vald vecka i oktober, har sjunkit från 313 år 2002 till 190 stycken artiklar 2012. Antalet artiklar har alltså minskat med 60 procent på tio år. Studien visar även att små artiklar utgör en majoritet, där artiklar om Europa/Ryssland samt Asien/Mellanöstern dominerar (Toresson & Österberg, 2012).

2. Forskning och Teori

"Journalistiken ska vara sann, relevant och allsidig. Dess utrymme bör stå i proportion till hur viktigt eller framträdande någonting är i verkligheten och dess presentation bör vara så genomskinlig som möjligt." – Jesper Strömbäck

Det kan ifrågasättas huruvida journalism är en profession eller ej. Den här uppsatsen har inte för avsikt att diskutera det ämnet. Vi är dock medvetna om att det finns såväl forskning och debatt som ifrågasätter om journalistik är en profession, och att det i så fall är svårt att undersöka professionen. Med det sagt finns det ändå inom professionen internt uppsatta regler och ideal som försöker efterlevas.

Journalistiska idealen i samhället

"Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling." – Pressetiska regeln nummer 1. (Pressombudsman, 2013)

I ett medialiserat samhälle ställs stora krav på medierna, inte minst ur en demokratisynpunkt. Det har skapats ett socialt kontrakt mellan medierna och befolkningen. Ett socialt kontrakt som innebär att journalistiken har ett uppdrag att upprätthålla demokratin. Det sociala kontraktet bygger på att journalisterna ska ge sådan information till medborgarna att de kan göra riktiga val gällande bland annat riksdagsval. Även att medierna ska vara platsen för debatt och förhandling och att medierna i det avseendet har ett ansvar gentemot medborgarna (Sjövaag, 2010). Mediernas roll handlar även om att ge de styrande politikerna den information som krävs för att kunna ta välgrundade beslut i allmänhetens intresse (Strömbäck, 2004).

Mediernas ökade maktposition i samhället har ställt ett ökat krav på yrkets legitimitet. Enligt Strömbäck har detta lett till en ökad professionalitet i yrkeskåren för att på sätt skapa denna legitimitet (Strömbäck, 2004). Legitimiteten och det sociala kontraktet bygger på att de liberala principerna, som de svenska medierna grundar sig i, rättfärdigar genom yttrandefriheten den makt pressen skapat sig. Det förutsätter att pressen agerar enligt "allmänhetens bästa"-principen ("common good"-principle). Att journalister tar på sig att agera i allmänhetens intresse (Sjövaag, 2010).

I det sociala kontraktet finns införstått att pressen har moraliska principer som ger legitimitet, och säkerställer till allmänheten att de kan lita på pressen. Det rättfärdigar den stora makt som pressen fått. Ett exempel på dess praktiska utövning är journalistikens metodologiska "objektivitetsideal". Det är genom detta som pressen bygger upp sin makt, sina fördelar och sitt ansvar i de demokratiska samhällena (Sjövaag, 2010).

Svenska journalister har under långt tid ansett sig vara en viktig del av demokratin. I en studie av Torsten Thurén från 1988 sa en svensk journalist att "Det journalistiska yrket är otroligt viktigt, journalister ger folket deras uppfattning av världen. En demokrati är aldrig bättre än sina journalister.". Journalister besitter alltså en känsla av att tjäna ett högre syfte, något mer än bara ren ekonomisk framgång. Det finns ambitioner om en positiv förändring i samhället, avslöja och kritisera orättvisor och slutgiltigheten förespråka demokrati (Wiik, 2010).

Professionaliseringen

När dagspressen växte fram i Sverige var det en press knuten till partier. Tidningar var ett sätt för partier att få ut sina åsikter till medborgarna. När tidningarna började expandera i början av 1900-talet växte redaktionerna men journalistyrket ansågs vara ett lågstatusyrke och det krävdes ingen utbildning för att utföra yrket. Under hela förra seklet förändrades journalisternas roll och blev allt mer professionell. På en hårdnande marknad fick många tidningar läggas ner och tidningarna tvingades rikta in sig på en bredare publik. Därmed skedde en omnibusering av tidningarna, med ett breddat innehåll (Nord & Strömbäck, 2012).

Två historiska kompromisser banade väg för professionaliseringen. Genom att staten, de politiska partierna, och mediernas ägare minskade inflytande över redaktionerna. Därmed ökade självständigheten och redaktionerna fick makt över innehållet i mediet. I och med medias ökade makt tog de på sig ett publicistiskt och demokratiskt ansvar, att arbeta efter uppsatta ideal och normer (Nord & Strömbäck, 2012).

På 1950-talet startades de första yrkesutbildningarna för journalister och en professionalisering av yrket tog fart. Samtidigt hade den tryckta pressen fått konkurrens av såväl radio som TV. Journalisterna yrkade på att vara oberoende, nyhetsmaterialet skiljdes från det kommenterade materialet. Det redaktionella materialet skildes från den politiska linje som präglade tidningen på ledarplats (Nord, 2001) (Toresson & Österberg, 2012).

Professionalisering kan således ses som ett sätt att skapa legitimitet för en yrkeskår som fått allt mer makt (Nord & Strömbäck, 2012). Huvudsakligen är relationen mellan pressen och allmänheten byggd på de moraliska grunderna som uppmanar läsaren att lita på pressen, som grundas i etiska koder och de journalistiska professionella ideologierna (Sjövaag, 2010). I Sverige och övriga Norden har journalisters syn på sin egen uppgift under årens lopp blivit allt mer homogen; den professionella identiteten har alltså stärkts på ideologisk nivå (Wiik, 2010). Objektivitet och neutralitet knyter an till en angloamerikansk, liberal, tradition men också en generell professionsdiskurs där opartiskhet alltid varit en förutsättning för professioners legitimitet. Dessa har vuxit sig starkare över tid (Nord & Strömbäck, 2012). Den professionella etiken, har utvecklats och förädlats av journalisterna själva som ett skydd mot utomstående influenser. Etiska koder och professionella ideal har skapats för att skapa en yrkesroll, den roll som journalisterna själva vill bli sedda som av omvärlden (Wiik, 2010).

Jenny Wiik konstaterar i sin doktorsavhandling att de journalistiska idealen är viktiga för den journalistiska identiteten. Att det ger journalister en känsla av stolthet och att idealen styr det dagliga arbetet och de beslut som tas. Vissa ideal minskar i betydelse för journalister och kan inte anses som grundläggande för yrket. Andra ökar i styrka och betydelse och kan därmed anses vara normativa regler för journalistiken. Bland de ideal, de delar inom dagens journalistik, som anses viktiga för svenska journalister finns att granska makten, förklara skeenden, låta olika röster få höras samt stimulera nya tankar och idéer (Wiik, 2010).

Objektivitet

“Journalistiskt objektivitet är inte önskvärd, ens som ideal. /.../ Objektivitet är omöjligt att uppnå. Det bygger på samma form av relativistiska strömningar som ifrågasätter objektivitet inom vetenskapen.” – Jesper Strömbäck

Två andra ideal som växt sig starkare över tiden inom den svenska journalistkåren är objektivitet och neutralitet. Enligt undersökningarna Svenska journalister, gjorda av Institutionen för Journalistik, Medier och Kommunikation vid Göteborgs Universitet (JMG) och Svenska Journalistförbundet, som gjordes senast 2005 bland svenska journalister visar att objektivitet och neutralitet anses som två viktiga ideal i journalistiken. Samtidigt är det två ideal som har ett splittrat stöd bland journalisterna, men där objektiviteten är den av de två idealen som får starkast stöd (Wiik, 2010). I de här fallen definieras neutralitet som förmedlandet av nyheter ska vara opartisk och där objektivitet definieras som understrykande av sanning, relevans, balans och neutralitet. Liknande undersökningar har gjorts tidigare, där Jenny Wiik stöder sig på undersökningar från 1989, 1994, 1999 och 2005, och visar att vikten av objektivitet och neutralitet har blivit viktigare för svenska journalister. 88 procent av de svenska journalisterna ansåg 2005 att det är viktigt att vara objektiv. I samma undersökning svarade 79 procent av de tillfrågade att neutralitet var viktigt (Ibid). Se bilaga 1 för tabellerna.

Som en konkretisering av de idealen har medierna själva skapat pressetiska regler som man bör förhålla sig efter. Ett bevis på den bild som journalister försöker skapa av sig själva som att vara neutrala, objektiva och arbeta i allmänhetens intresse.

Den bilden av objektivitet som de svenska journalisterna i Wiiks undersökning förmedlar korrelerar tydligt med den bild som Walter Lippman arbetade för att etablera. För Lippman, och de forskare som följde i hans fotspår, var själva objektiviteten direkt kopplad till yrkets professionalisering och en "sine qua non" för yrket i sig; utan objektivitet – ingen journalistik (Schudson & Anderson, 2009). Även Richard Kaplan vill knyta samman objektivitet och professionalisering. Fast för Kaplan handlar det inte om att objektiviteten är ett verktyg i journalisternas händer, utan objektiviteten är slutmålet. Journalisternas ökade professionalisering har lett fram mot detta slutmål. För Kaplan är det inte heller en fråga om journalister kan vara objektiva, han ser det som det naturliga resultatet av en längre tids utveckling (Schudson & Anderson, 2009).

Men objektivitet är problematisk ur flera synpunkter och som citatet ovan visar är det inte självklart att man ska eller kan diskutera objektivitet inom journalistiken. Vissa hävdar till och med att objektivitet är omöjligt, och inte ens önskvärt, att uppnå eller försöka upprätthålla.

De flesta journalister anser att journalistikens sanningskrav är centralt, men enligt (Strömbäck, 2004) förekommer det två invändningar. Journalistiska försök att uppnå objektivitet kommer att, eller åtminstone riskerar det att, gynna mäktiga grupper eller beskrivningar av samhället. Det på bekostnad av alternativa uppfattningar om samhälle och resurssvaga grupper. Därför är det centralt att journalistiken tar ställning, och driver specifika åsikter och krav. Det för att grupperna själva kan sakna medlen att göra det. Det tar uttryck i partipressen, att journalistiken engagerar sig för en specifik fråga, i grävande journalistik där maktmissbruk ska avslöjas. Eller genom kampanjournalistik där journalistiken försöker åstadkomma någon form av konkret förändring. I alla tre fall är objektiviteten åsidosatt för att skapa en kvalitativ journalistisk produkt. Även om den produkten inte är objektiv.

Den andra invändningen som (Strömbäck, 2004) kommer med är att objektivitet är omöjligt att uppnå. Även om det skulle existera en form av objektiv verklighet är den omöjlig att beskriva eller uppnå. I delar av den mediaforskning som bedrivs visas det på journalistiskt innehåll som en (re)konstruktion av verkligheten. Vars relation till den underliggande verkligheten är tveksam och i sämsta fall är ett maktredskap för samhällets eliter.

Ett synsätt på den journalistiska objektiviteten som lyfts fram är att det innebär att journalistiken ska vara faktabaserad. Att objektivitet uppnås genom att inte publicera saker som är osäkra, obekräftade eller rena falskriar. Det handlar även om att journalister ska vara ödmjuka för sina egna kunskapsluckor, att förlita sig på egen rapportering och upplevelser, att vara försiktig med att hänvisa till annan media och därigenom vara källkritisk. I sitt arbete sträva efter att vara öppen med sitt arbetssätt, sina källor och vilka motiv det kan finnas bakom artikeln. Med andra ord att aldrig medvetet vilseleda läsaren (Strömbäck, 2004).

Det är journalistiska ideal som är självklara i teorin men som kan vara svårare att applicera i praktiken. Därför är objektiviteten problematisk att uppnå, men även att ha som ideal. Den journalistiska objektiviteten kommer då istället att handla om skillnaden mellan den verklighet som journalister försöker beskriva och den faktiska verkligheten (Strömbäck, 2004). En för stor differentiering mellan verkligheten och den beskrivna verkligheten och objektiviteten kan ifrågasättas. Då den medvetet, eller omedvetet, har förändrats av journalisten av motiv som konsumenten inte är medveten om.

För att hantera problematiken med objektiviteten väljer vi att se hur Jörgen Westerståhl bryter ner objektiviteten i flera mer lätthanterliga delar. Westerståhl pekar på att det inte finns något generellt accepterat sätt att se på objektivitet, vad som ska ingå i begreppet. Han väljer istället att bryta ner objektiviteten i fyra delar för att kunna undersöka hur media hanterar objektiviteten. Westerståhl modell fick, efter sin publicering 1972, ett stort genomslag i forskningen inom media och används fortfarande (Westerståhl, 1972).

Objektiviteten är det överordnade temat och som sedan bryts ner i saklighet och opartiskhet. De två delar som public service i sina avtal med staten åtagit sig att stå för. Sakligheten bryts sedan ner i sanning och relevans. Där sanningen är det viktigare av de två, då en osann artikel inte heller är relevant. Opertiskheten kan brytas ner i balans/icke-partiskhet och neutral presentation. Alltså blir de fyra mest grundläggande delarna att se på objektivitet; sanning, relevans, balans/icke-partiskhet och neutral presentation (Ibid).

Även om Westerståhl modell har fått ett genomslag i forskningen finns det fortfarande problem med hur objektiviteten kan undersökas, något som Westerståhl själv problematiserar i boken Objektiv nyhetsförmedling. Sakligheten är problematisk att undersöka, då det är svårt att veta vad som är sakligt. Hur vet vi att vår bild av verkligheten, den som således förmedlas, är den korrekta? Det är mer av en filosofisk fråga, vilket visar på djupet av problematiken kring objektiviteten. Den andra delen av modellen, opertiskhet, innebär att olika parter ska behandlas lika. Även den är problematisk då flera faktorer kan påverka möjligheten att praktiskt genomföra detta. Exempelvis kan ett händelseförlopp ställa den ena parten i en mer positiv dager, eller att den ena parten har möjlighet att nå ut med sitt budskap på ett mer effektivt sätt, och producera mer material, vilket gör att den parten kan hamna i en mer positiv dager (ibid).

Vi väljer att fokusera på båda sidorna av modellen, både saklighet men framför allt opertiskheten. Att undersöka hur relevant rapporteringen kring islam är i olika artiklar men även se hur balansen/icke-partiskheten är i framställningen av islam. Är det relevant att nämna islam i artiklar, och därmed hamnar vi i diskussionen om rapporteringen kring islam är skäligen eller oskäligen? Hur balansen är i rapporteringen, är det en balans mellan i vilken grad som islam lyfts fram i positiv dager, negativ

dager och neutralt? För att tidningarna ska anses objektiva, sakliga och opartiska i sin rapportering, kommer valensen gentemot islam i rapporteringen vara i centrum för denna undersökning. Vi kommer använda oss av Jörgen Westerståhls modell och tankar kring objektiviteten för att se om rapporteringen är opartisk och saklig.

Postkolonialism och objektivitet

Inom den postkoloniala skolan är objektivitet ett omdebatterat ämne. De menar att de strukturer som skapades under kolonialtiden fortfarande påverkar och till viss del styr hur "väst" nu agerar (Erikson, et al., 2009). Det vi fram till för några år sedan benämnde för tredje världen är ett resultat av de strukturer som de forna kolonialmakterna skapade för att legitimera sina kolonier. Dessa strukturer finns kvar och präglar fortfarande världen.

För de postkoloniala teoretikerna spelar språket en avgörande roll som en identitetsskapare. De som har makten över språket (för denna studies syfte: media) skapar de strukturer i samhället som sen bestämmer aktörernas handlande (Hay, 2002).

Den franska idéhistoriken Michel Foucault hävdade att man aldrig kan skilja på makt och kunskap (Foucault, 1980). Det finns inga absoluta sanningar enligt Foucault utan all kunskap konstrueras genom diskursen. Han använder ofta en liknelse om ett barn: ett barn som lever i en isolerad familj är helt beroende av ett fåtal vuxna för all sin kunskap. De vuxna kan då "skapa" det barnets identitet, då allt barnet vet om omvärlden är det som kommuniceras till hen. Diskursen förenar makt och kunskap då mänskligheten har en förmåga att acceptera den sanningen den blir serverad (Ibid). Och diskursen i sin tur är skapad och upprätthållen av de som har makt och medel att styra kommunikationen.

Litteraturhistorikern och professorn Edward Said är en förgrundsgestalt inom postkolonialismen (Erikson, et al., 2009). Said hävdar, med Foucaults tankar om makt som bas, framför allt att kunskapen om "orienten" har konstruerats som motpolen till västvärlden (occidenten) (Said, 1994). I ett av Said mest berömda citat säger han att:

"Västerlandet har lagt beslag på och uppfunnit Österlandet, för att med denna motbild framhäva de egna framgångarna, den egna rationaliteten och anspråket på världsomfattande och politisk dominans" (Ibid: 52)

Genom att förstora vissa påståenden gällande araber har västvärlden odlat myten om muslimen som "äregiriga varelser med världsherravälde som mål" (Said, 1997). Enligt Said har hotet om jihad varit ständigt närvarande i den arabiska diskursen. Förutom att bilden av orienten från kolonialismen lever kvar kan den till och med ses vara starkare idag med hänvisning till de moraliska grunderna vi tidigare diskuterade som påbjuder att allmänheten ska lita på media (Sjövaag, 2010).

Kontentan av Suids teorier angående postkolonialism och Foucaults teorier om makt förstärker därför Strömbäcks andra invändning om att objektivitet är omöjlig att uppnå. För att även om det skulle existera en objektiv verklighet så är vi, på grund av den kontext som vi är uppväxta i, "offer" för den förvrängda bild av "de Andra" som kolonialmakterna har skapat och därför oförmögna att själva vara objektiva.

Kent Asp instämmer i problematiken kring objektiviteten. Enligt honom finns det ett krav på medierna att vara opinionsförmedlare. Där blir objektiviteten problematisk, både från en normativ synpunkt och även på hur det ska avgöras när kravet är uppfyllt. Enskilda medier har inget

demokratiskt krav på sig att vara objektiva och det är självfallet inte oförenligt med det demokratiska värdet att enskilda medier har en partisk nyhetsförmedling. Då värdet av fri åsiktsbildning är större (Asp, 1992).

Framing Theory

Framing Theory, eller "gestaltningsteori" som är den översättning som Strömbäck väljer att använda (Strömbäck, 2009), kan definieras väldigt olika beroende på vilken vetenskaplig hemvist användaren betraktar som sitt "hemmafält". Robert Engman, professor i kommunikation på George Washington Universitet definierar gestaltning som:

"Att gestalta innebär att välja vissa aspekter av en uppfattad verklighet och göra dem till mer framträdande i en kommunicerande text, på ett sätt som föreslår vissa specifika problemskrivningar, orsaksförklaringar, moraliska värderingar och/eller sätt att lösa problem." (Ibid)

Inom mediakontexten utvecklar Strömbäck det vidare som vi diskuterade tidigare att media aldrig kan förmedla en bild som är exakt lik verkligheten, medias bild är alltid en gestaltning av den verklighet som journalisterna upplevde. En viktig aspekt är att aldrig gå att undvika att gestalta, varje kommunikation blir en gestaltning. Desto mer beroende konsumenterna är av medias bild av ett visst skeende, desto mer mottagliga är de av medias bild (Ibid).

Medierna spelar en viktig roll i bildandet av en individs verklighetsuppfattning. Hur vi ser på världen, och samhället, grundar vi i vilken rapportering som sker i medierna. Den bild som medierna målar upp blir den bild som många grundar sin verklighetsuppfattning i (Asp, 1986). Det blir extra tydligt i händelser, situationer, liksom arabiska våren, som en individ själv har svårt att skaffa sig information om på annat sätt än genom medierna. För en svensk person är det enklare att på egen hand ta reda på vad socialdemokraterna har för värderingar än vad det är att veta vad som sker på Tharir-torget.

Utifrån den här forskningen har vi tänkt undersöka vilken bild som svensk media, tre av de största dagstidningarna, skapat av arabiska våren; hur professionaliseringen påverkar objektiviteten i den praktiska yrkesutövningen bland svenska journalister? Det genom att undersöka det specifika fallet om islam under arabiska våren.

3. Hypotes och frågeställning

Den forskning och teori som vi använt oss av gällande professionaliseringen och objektiviteten gör gällande att journalister anser det viktigt att vara objektiva. Vi har valt att begränsa vår undersökning till hur den tryckta pressen förhåller sig till det. Att granska tre dagstidningar för att se om de följer de fyra åtaganden som är uppsatta i pressutredningar sedan 1973 (Asp, 1992).

I 1973 års pressutredning fastslogs för första gången fyra krav som ställs på tidningar för att de ska få presstödet, krav som finns kvar idag. 1, informerande, massmedierna bör ge den information som krävs för att medborgare ska kunna ta ställning i samhällsfrågor. Politiker ska även genom medierna få en uppfattning om enskilda personer och organisationers uppfattningar i politiska frågor. 2, kommenterande, massmedierna bör kommentera händelser i samhället. 3, granskande, massmedierna bör som företrädare för allmänheten granska de inflytelserika i samhället. 4, kommunikation, massmedierna bör uppmuntra en kommunikation mellan ideella grupper, fackliga organisationer och politiska organisationer (Kulturdepartementet, 2006).

De fyra åtagandena har fått stort genomslag i den svenska mediamarknaden, hos journalister och de återfinns i journalistutbildningars studieplaner. Mediernas roll i demokratin blir således att öka möjligheten för invånarna att skapa sig en åsikt genom att informera om samhällsliga händelser, ge medborgarna en möjlighet att kunna förmedla åsikten och ha möjlighet att diskutera åsikten. Åtagandena uppfylls bäst genom att massmedierna tillämpar professionella nyhetsvärderingsprinciper, där kravet om opartiskhet i alla medier bör uppfyllas. Att medborgarna får en möjlighet att själva bilda sig en åsikt (Asp, 1992).

Idag finns det olika delar av tidningen där de fyra åtagandena upprätthålls. Den informerande och granskande funktionen sker i det redaktionella nyhetsmaterialet. Den kommenterande funktionen sker på ledarplats och kommunikationen sker i flera delar av tidningen bland annat på debattsidorna.

Med utgångspunkt från pressutredningen och Asps tankar kan vi ställa upp två hypoteser.

1. Det kommenterande åtagandet sker på ledarplats, således förväntas ledare ha en åsikt om samt kommentera olika samhällsliga frågor.
2. Det informerande åtagandet sker genom nyhetsartiklar och förväntas således vara objektiva i rapporteringen av samhällsliga frågor.

De två hypoteserna, ställningstagandena, kan dock teoretiskt kombineras på fyra olika vis.

Objektiv	Ledare	Nyhetsmaterial
Nej	1	2
Ja	3	4

1. Ledarna tar ställning. Det följer därmed den rådande praxisen och är korrekt.
2. Redaktionellt nyhetsmaterial tar ställning. Det går emot rådande praxis och mot den forskning som finns om objektivitet och professionalisering.
3. Ledarna tar inte ställning. Går emot rådande praxis.
4. Redaktionellt nyhetsmaterial tar inte ställning. Det följer därmed den rådande praxis och är korrekt.

Punkt 1 och 4 är i enlighet med de samhällsliga uppdrag som är ställda på pressen. Punkt 2 och 3 är motstridiga till massmediernas samhällsliga uppdrag. Uppsatsen testar således huruvida hypoteserna är sanna eller falska. Med andra ord om massmediernas innehåll följer det samhällsliga uppdrag som tilldelats dem.

Ovanstående fyra punkter ska vi undersöka genom att undersöka rapporteringen kring den arabiska våren år 2011. I synnerhet hur medierna rapporterar kring islam. Vårt primära syfte är att undersöka om ledarna och nyhetsartiklarna tar ställning.

Vi kan testa våra hypoteser genom att ställa följande frågeställningar

1. Hur gestaltas den arabiska våren i tidningarnas ledare med utgångspunkt i beskrivningen av islam?
  - a. Vilken övergripande valens har ledarna gentemot islam?

- b. Vilken valens har ledarna gentemot islam i specifika sakområden?
  - c. Vilken valens har ledarna gentemot huvudaktörerna i ledaren?
2. Hur gestaltas den arabiska våren i tidningarnas nyhetsartiklar med utgångspunkt i beskrivningen av islam?
  - a. Vilken övergripande valens har nyhetsartiklarna gentemot islam?
  - b. Vilken valens har nyhetsartiklarna gentemot islam i specifika sakområden?
  - c. Vilken valens har nyhetsartiklarna gentemot huvudaktörerna?
3. Finns det någon skillnad mellan tidningarna?

Valensen gentemot islam är den mest direkta variabeln som kan tänkas användas i undersökningen. Hur tidningarna ställer sig i sin valens gentemot islam påverkar tydligt vilken bild som tidningen vill förmedla av arabiska våren. Vem som är huvudaktör i analysenheterna är intressant på grund av att det visar vilket perspektiv som får komma till tals. Vilka samhällspersoner och strukturer som tidningarna väljer att lyfta fram. De två underfrågorna bildar tillsammans en bra bild av hur tidningarna väljer att skriva om arabiska våren. Både sett till vem som får komma till och på vilket sätt de lyfter in islam. Vi kommer även skapa ett index för att tydliggöra hur de olika tidningarna är i sin valens till såväl islam som till aktörerna.

4. Urval och Metod

Islam

För den här studien har vi låtit flera ord ingå i begreppet islam. Vi har valt att ta fasta på det Edward Said säger i *Covering Islam* (Said, 1998) om att den arabiska diskursen redan sammanfogat orden "jihad" och "sharia" med islam. För vår studie har vi även inkorporerat Muslimska Brödraskapet i begreppet, då Muslimska Brödraskapet är en stark, tydlig och aktiv islamistisk aktör som opererar i det geografiska området som är aktuellt för studien.

Vi är medvetna om att ämnet islam är fruktansvärt stort och inbegriper väldigt mycket, både kulturellt, politiskt, historiskt och religiöst. Vår undersökning visar dock att våra svenska tidningar inte gör någon skillnad på religiös islam eller kulturell islam. Det skiljs inte heller på islamistisk, som är beteckningen på politisk islam, och islam i övrigt. Då tidningarna inte gör de skillnaderna utan istället bygger på den generaliseringen som Said pratar om i *Covering Islam* (Ibid), om att Väst gärna vill gestalta islam som en stor lättbegripbar massa, anser inte vi inte heller att det tillför vår studie att göra de kategoriseringarna. Vi vill titta på den bild som förmedlas och det är just islam som en enhet, därför har vi valt att studera just det.

Detta kan te sig problematiskt då vår undersökning kan uppfattas som att befästa just dessa generaliseringar om islam. Vi är medvetna om det men det ligger utanför studiens ansats, tidrymd och omfång att bryta ner islam i sina beståndsdelar och studera dem. Istället hoppas vi att vi med denna översiktliga studie kan inspirera någon annan att och studera just varför svenska medier inte gör någon skillnad på religiös-, kulturell- eller politisk islam.

Urval

Urvalet består av den första tryckningen av Svenska Dagbladet, Aftonbladet och Dagens Nyheter under de tidsperioder fyra vi redovisar nedan. I de fall då artiklarna har förändrats eller bytts ut under de olika tryckningarna har vi konsekvent valt bort de artiklar som inte fanns med i första tryckningen, även om artiklarna i sig varit relevanta för studien.

I de fall då PDF-filer saknats använde vi oss av de referensexemplar som fanns på Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs Universitet (JMG), dessa referensexemplar kommer även de ifrån den första tryckningen (Alm, 2013).

Aftonbladet valdes då det är Sveriges största kvällstidning. Det även en tidning som på ledarplats är vänsterorienterad, "obunden socialdemokratisk" (Tidningsstatistik, 2013), till skillnad från övriga två tidningar som vi valt att analysera. Svenska Dagbladet valdes på grund av att det är en av Sveriges största morgontidningar och som även hade skrivit många nyhetsartiklar och ledare under arabiska våren. Tidningen är "obunden moderat" på ledarsidan (Ibid). Dagens Nyheter valdes för att den är Sveriges största morgontidning, som på ledarsidan är "oberoende liberal" (Ibid). Tidningen har även en uttalad vilja att fokusera på utrikesnyheter. Därmed har urvalet varit tre av Sveriges största dagstidningar som både är vänster- och högerorienterade på ledarsidorna.

När det gäller tidsperioden valde vi att begränsa oss till fyra perioder som hade stor inverkan på arabiska våren. Vi valde även att undersöka under vilka tidsperioder som mängden nyhetsartiklar ökade drastiskt. Den första av de fyra perioderna som vi valde att undersöka hade ingen tydlig topp i antalet nyhetsartiklar. Dock ansåg vi att det var viktigt att i urvalet få med startpunkten för arabiska våren. För att få en bild av hur rapporteringen var valde vi istället att utöka perioden för att få en större mängd artiklar och därmed ett säkrare underlag för analysen.

De övriga tre perioderna uppvisade en tydlig topp i antalet nyhetsartiklar. Det tillsammans med de händelser som beskrivs nedan gjorde att vi ansåg dem vara viktiga perioder under den arabiska våren.

2011 | 8:e januari – 1:a februari

Den 5:e januari dör Mohamed Bouazizi, en tunisisk man som tände eld på sig själv i protest, av sina brännskador. Hans död anses, i väst, vara startskottet för arabiska våren. Efter hans död växer protesterna som tidigare mest drivits av unga och studenter till att omfatta alla samhällsskikt. Den 7:e januari griper de Tunisiska myndigheterna en stor mängd journalister, bloggare och andra oppositionella. Dagen efter utbryter en mängd demonstrationer över hela landet. Poliserna svarar med dödligt våld. Demonstrationerna växer i styrka från den 8:e januari och tvingar till slut den sittande presidenten; Zine El Abidine Ben Ali, att den 14:e januari att lämna landet. Tiden efter Ben Alis avhopp är präglad av spänningar och våldsamma demonstrationer när militären först tar över styret av landet. Det är inte förrän den 24:e januari som en övergångsregering får kontroll över styret och demonstrationerna lugnar ner sig (Al Jazeera, 2011).

Samtidigt har oroligheterna spridit sig till Egypten och den 25:e januari samlas tusentals människor på Tahrirtorget för att protestera mot president Hosni Mubaraks 30 åriga styre. Polisen svarar med vattenkanoner och tårgas. Dagen kom att kallas "the day of rage", vredens dag.

Den 1:e februari håller Mubarak ett tv-sänt tal där han adresserar demonstranterna och lovar flera eftergifter och ber dem att "gå hem till sina föräldrar". Talet får inte avsedd effekt utan istället förstärks demonstrationerna. Över 1 miljon människor sägs nu befinna sig på Tahrirtorget och flera andra egyptiska städer skakas av upplopp (Al Jazeera, 2011).

2011 | 5:e – 13:e februari

Flera våldsamma sammandrabbningar mellan demonstranter och poliser i Egypten har resulterat i att hundratals döda och skadade. Armén har nu närmat sig Tahrirtorget och spänningen är hög då ingen fortfarande vet hur armén kommer att agera. Under dagen den 5:e februari visar det sig att armén inte tar till vapen mot demonstranterna på torget. Demonstrationerna fortsätter och flera oppositionella egyptiska politiker ansluter sig. Det Muslimska Brödrskapet som hittills har varit tysta kommer den 6:e med ett uttalande där de avser att delta i förhandlingar med regeringen. Sent på kvällen den 11:e februari avgår Hosni Mubarak och den 13:e februari avhyser militären de sista demonstranterna från Tahrirtorget (Al Jazeera, 2011).

2011 | 21:e – 25:e augusti

Revolten, eller snarare inbördeskriget, i Libyen har pågått sedan den 17:e februari. I mitten av mars börjar NATO bomba landet för att stödja rebellerna i deras kamp för att störta Mouammar Gaddafi. Den 21:e augusti intar rebellerna Tripoli. Gaddafi hade redan lämnat staden och striderna fortsätter i övriga landet medan NTC (övergångsrådet) tar över kontrollen över landet (Al Jazeera, 2011).

2011 | 21:e – 25:e oktober

Stridigheterna har fortsatt i Libyen, till slut är det bara Sirte, Muammar Gaddafis gamla hemstad som fortfarande gör motstånd. Den 20:e oktober faller till slut Sirte och NTC meddelar att Gaddafi dog av skadorna han ådrog sig under hans tillfångatagande. Den 25:e oktober begravs han på okänd plats (Al Jazeera, 2011).

Varför vi valde just Tunisien, Egypten och Libyen var på grund av att de spelade en stor roll i händelserna kring arabiska våren, även för övriga länder. De fick mest uppmärksamhet i medierna och det skrevs avsevärt mycket mer om upproren där än exempelvis Jemen, Jordanien och Bahrain.

Material

För att få fram undersökningsmaterialet hade vi som avsikt att använda oss av den digitala betaltjänsten Mediearkivet som tillhandahålls av Retriever Sverige AB (TT och norska NTB står som ägare). I Mediearkivet går det att söka på artiklar i valfria tidningar utifrån exakta datum. Artiklarna

läses sedan som de såg ut i original med bild och grafik - sidorna finns alltså som. Vi använde oss av följande söksträngar:

Ledare:

(islam* OR mubarak OR plund* OR muslim* OR sharia OR gudsstat OR koran* OR sunni* OR shia* OR jihad OR demokrati* OR *uppror* OR Brödrskapet OR revolution OR Gaddafi) AND (Egypten OR tunisien OR libyen) AND placement:ledare

Nyhetsartiklar:

(islam* OR mubarak OR plund* OR muslim* OR sharia OR gudsstat OR koran* OR sunni* OR shia* OR jihad OR demokrati* OR *uppror* OR Brödrskapet OR revolution OR Gaddafi) AND (Egypten OR tunisien OR libyen) - (placement:ledare OR placement:kultur OR placement:debatt OR placement:sport OR placement:nöje OR placement:brännpunkt OR placement:kritik OR placement:"skriv i DN" OR placement:TV&Radio OR placement:"På stan" OR placement:vetenskap OR placement:kultursöndag OR placement:sid4 OR placement:"läsarnas expressen" OR placement:"kryss & quiz")

Väldigt tidigt i vårt arbete märkte vi att mediearkivets sökresultat var bristfälliga och i flera fall rent felaktiga. De största problemen var att sökmotorn helt enkelt missade artiklar som skulle fallit inom sökkriterierna och att många artiklar gav flera träffar. Ett annat problem var att söktexten inte alltid motsvarade den artikeln som fanns att läsa som PDF.

I samtal med Retriever (Klevebring, 2013) slogs det fast att problemet beror på att deras PDF-version kommer ifrån tidningens första tryckning medan artikeltexten som genererar sökträffar kommer ifrån en senare tryckning.

Allt detta i samband med att alla missade artiklar och dubbelträffar fick oss att omvärdera vår urvalsmetod. Istället för att lita på Mediearkivets sökträffar bläddrade vi manuellt igenom den PDF-version av tidningen som stod att finna på Mediearkivet.²

Metod

Vi har valt att göra en kvantitativ innehållsanalys av redaktionellt nyhetsmaterial och texter skrivna på ledarsidan under fyra tidsperioder under arabiska våren. Vi har även genomfört en kvalitativ textanalys på det utplockade materialet för att visa på hur islam beskrivs.

Vi har gjort en kvantitativ innehållsanalys för att kvantitativt kunna undersöka hur ofta islam nämns i artiklarna. Det för att kunna se tendenser hur ofta islam nämns under arabiska våren, men även för att kunna besvara våra uppsatta frågeställningar. Det gav oss även möjlighet att se vilka aktörer som tidningarna valde att lyfta fram i texterna. Det hade annars varit mycket svårt att genomföra.

Det praktiska genomförandet var att vi skapade en datamatrix i SPSS som vi allt eftersom vi läste artiklar eller ledare fyllde med information. Vi hade ett flertal variabler som vi kodade in. Därmed

---

² Mediearkivet gav oss 410 träffar enligt de sökkriterier vi använde oss av. Många av de 410 träffarna var dessutom dubletter. När vi "manuellt" gick igenom tidningarna hittade vi 516 artiklar. En differens på över 20 procent. Kanske inte så intressant för denna studie, men värt att notera för framtida användning av Mediearkivet.

kunde vi skapa en överblick över materialet för att se övergripande tendenser och attityder kring islam (Esaïasson, et al., 2004).

Vi har även genomfört en kvalitativ textanalys för att visa på hur islam beskrivs. Det gjordes genom att plocka ut alla artiklar och ledare som vi ansåg ha en positiv eller negativ valens till islam. Exakt hur det genomfördes finns förklarat i samband med det avsnittet i resultatredovisningen.

Den kvalitativa textanalysen möjliggjorde för oss att visa upp på vilket sätt islam beskrivs. Vilka värdeord som används. Det gör även att transparensen i vårt analysarbete ökar då vi visar upp vilka ord vi anser vara positivt eller negativt värdeladdade (Esaïasson, et al., 2004). En kvalitativ textanalys ansåg vi vara den enda möjligheten för att kunna mäta det vi satt upp att mäta, om redaktionellt nyhetsmaterial och ledare är värderande i sin hållning till islam.

Hur kvantifiera positivt respektive negativt?

Vad som anses som positiv och negativ valens är problematiskt att utröna. Det är en subjektiv tolkning av en text som ligger till grund för kodningen. Det är problematiskt, då vad vi anser som negativt och positivt inte behöver stämma överens med någon annans uppfattning.

Det är omöjligt att vara helt objektiv och neutral i sina bedömningar gällande övergripande valens i materialet. För att visa hur vi genomfört tolkningen av materialet kommer vi resonera kring några faktiska exempel. Därigenom vara transparenta i vårt arbetssätt och därmed underlätta för problematisering kring metoden och därmed öka den inre validiteten.

Direkt Positivt

I vår studie fann vi två artiklar som var direkt positiva i sin valens mot islam. Den ena är skriven i Dagens Nyheter av Erik Ohlsson 25:e oktober med rubriken:

“Överlägsen seger för islamister” (Ohlsson, 2011).

“Det har rests farhågor att Ennadha kommer att föra Tunisien i en mer islamistisk riktning och inskränka kvinnornas rättigheter. Men det förnekar Soud Aberrahim eftertryckligt: - Se på mig, jag bär ingen slöja eller huvudduk. Ennadha kommer att respektera kvinnornas fria val och slå vakt om de friheter som Tuniens kvinnor har uppnått.”

I första stycket tas det upp en invändning mot ett islamistiskt parti, med en inskränkning av kvinnors rättigheter. Direkt efter får en, kvinnlig, företrädare för partiet ge sin totalt motsatta syn på saken. Hon får dessutom vara oemotsagd.

“– Ennadha är ett modernt, progressivt parti. Jämför oss med (det turkiska regeringspartiet) AKP. Vi kommer att samarbeta med andra politiska partier, säger hon och citerar sin far: "Ennadha kommer varken att förbjuda alkohol eller bikini.”

I andra stycket plockas det upp modernt och progressivt parti som båda är positiva ord. Efter det visas det på det moderna och progressiva (i våra ögon) med att alkohol och bikinis inte kommer förbjudas.

“Det var Ben Ali som framställde Ennadha som muslimska terrorister, när vi i själva verket omfattar demokratiska värderingar till hundra procent.”

I sista stycket ställs partiet i motsats till Ben Ali och att det är han som satt stämpel på Ennadha som terrorister. Sedan skrivs att partiet har demokratiska värderingar till hundra procent. Det är alla positiva värdeord som gör att den övergripande valensen till islam blir direkt positiv.

Indirekt Positivt

I vår studie fann vi elva stycken artiklar som vi ansåg vara indirekt positiva i sin valens gentemot islam. Ett exempel på en artikel som är indirekt positiv till islam är publicerad i Svenska Dagbladet och skriven av Magnus Falkehed 31:e januari med rubriken:

“Islamister ‘skulle ta storseger’” (Falkehed, 2011).

“Liksom de flesta av hans kolleger i det Muslimska brödraskapet har han suttit åratals i egyptiska fängelser i flera omgångar. I går frigavs två av deras ledare ur fängelset. Här, som över hela Kairo, finns det ingen som längre tvivlar på att president Mubarak kommer att avgå. Frågan är när och hur. Då kommer brödraskapets stora dag efter år av förföljelser och islamistisk terrorstämpel.”

Det talas om brödraskapets stora dag, efter att tidigare varit terroriststämplade och varit förföljda. Det insinueras i artikeln är att det är felaktigt, men det sägs inte konkret och därför är det indirekt positivt.

“Vad tycker du om den nytillsatte vicepresidenten, spionchefen Omar Suleiman som länge lett jakten på era muslimska bröder? – Jag tycker ingenting om honom. Jag ber honom inte att vara religiös eller inte. Jag begär bara att han ska respektera demokratiska värderingar, säger han.”

I det andra stycket ställs en fråga om en före detta motståndare till Muslimska brödraskapet. Svaret på frågan handlar om att respektera de demokratiska värderingarna, något som får anses vara positivt. Samtidigt sätts inte det epitetet direkt på Muslimska brödraskapet vilket innebär en indirekt positiv valens till islam, som i den här artikeln representeras av Muslimska brödraskapet.

I artikeln får en person som har en ledande ställning i Muslimska brödraskapet uttala sig oemotsagd. Det är indirekt positivt, då artikeln endast blir vinklad på hans svar.

Direkt Negativt

Vårt material visade på 13 artiklar som visade på direkt negativ valens mot Islam. En av de 13 skrevs den 23 januari av Bitte Hammargren och hade rubriken:

“Jasminrevolten - de ungas verk” (Hammargren, 2011)

Artikeln i sig är en lång redogörelse av bakgrunden till revolten i Tunisien och drivs framförallt av intervjuer med demokratiaktivister i Tunisien och det är deras citat som visar på denna negativa valens.

“I ett samhälle där medborgerliga rättigheter och yttrandefrihet saknas, återstår bara moskén, säger styrelseledamoten i kvinnoförbundet Monia Ben Jemia, som undervisar i juridik på universitetet.”

Intervjupersonens citat får stå helt oemotsagt och utmanas aldrig av journalisten.

Det är inte bara i form av citat som artikeln redovisar en direkt negativ valens mot islam utan även i den löpande texten finns följande stycke:

“Det är namnet på en feministrörelse i Frankrike med nordafrikanska rötter och det är en paroll som kvinnorna i denna organisation gärna tar till sig. De vill varken ha en islamistisk förtryckar-apparat eller en polisdiktatur som Ben Alis.”

Här ställs islam direkt i samband med värdeordet “förtryckar-apparat”, ett ord som vi anser är svårt att tolka på annat sätt än direkt negativt. Båda dessa figurerar tidigt i en artikel som sträcker sig över fem sidor. Om journalisten senare i artikeln skulle lyft fram andra intervjupersoner eller reflektioner som på något sätt skulle speglat islam med en positivare valens skulle den inte kodats som direkt negativ. Det är dock inte fallet utan islam lämnas utanför resten av texten och har därför kodats som direkt negativ.

Indirekt Negativt

Vår studie visade 39 artiklar som visade på en indirekt negativ valens gentemot islam. När det kommer till indirekt negativa valenser är det svårare att sätta fingret på utan är mer en generell “känsla” som artikeln förmedlar. Ofta är det antaganden och reflektioner som görs av journalisten som inte direkt pekar ut islam som negativt men vars direkta logiska följd är en negativ bild.

Ett exempel på en indirekt negativ valens är hämtat ifrån Aftonbladets ledarsida, den 12 februari och är signerat av Anders Lindberg med rubriken:

“Hosni Mubarak är ett vårtecken” (Lindberg, 2011)

Artikeln pratar om att Mubaraks fall är ett tecken på att det “våras” för andra länder i regionen med auktoritärt styre. Den diskuterar även kort Mubaraks historia och hans kontakter med övriga världen.

“Han har bekämpat militant islamism och särskilt Muslimska brödrskapet i Egypten. Efter 11 september har han framstått som en pålitlig partner i kriget mot terrorismen.

Här finns det kopplingar mellan militant islamism och Muslimska Brödrskapet. I samma stycke nämns även terrorism och 11 september. Det sammantaget gör att vi har klassificerat den som indirekt negativ.

Både och

I vår studie fann vi 21 artiklar som vi ansåg både hade positiv och negativ valens till islam i sig. Ett exempel på det är en ledare skriven av Gunnar Jonsson i Dagens Nyheter 18 januari och hade rubriken:

“Tunisien: Med en doft av jasmin” (Jonsson, 2011)

“Som i andra länder i Mellanöstern finns både liberaler och islamister, men i en diktatur är det alltid svårt att bedöma vilket stöd de har.”

“Tunisiens grannland Algeriet höll val 1988. Islamisterna vann, militären tog makten och ett långt inbördeskrig följde. Det präglade EU:s och övriga västvärldens inställning: vanliga diktatorer var att föredra framför religiösa fanatiker vid makten. “

De första två citaten visar på en negativ valens till islam. I det första ställs islam i motsats till liberaler, något som får anses vara indirekt negativt. I det andra byggs kedjan av att om islamister vinner val

blir det inbördeskrig. Även att omvärlden ansett diktaturer varit att föredra framför islamism vilket vi anser som negativt.

“Islamister måste inte vara al-Qaida, utan liknar nog oftare den variant som styr Turkiet i snart tio år.”

I det tredje stycket är det dock positivt, då skribenten gör skillnad på islamism och al-Qaida, vilket är positivt. Han drar även paralleller till Turkiet och där det islamistiska partiet AKP har lyckats bli accepterade av väst och får i det här sammanhanget anses som positivt.

Intern validitet

Vi kan inte svara på hur islam beskrevs under arabiska våren, då vi inte har undersökt alla artiklar under arabiska våren. Men vi kan uttala oss om tendenser i hur islam beskrivs under arabiska våren. Det tillåter vårt insamlade material oss att göra. Metoden vi har använt är enligt oss den bästa metoden som fanns tillgänglig för oss under uppsatsskrivandet. En kvantitativ innehållsanalys kompletterat av en kvalitativ textanalys.

Dock finns det alltid ett problem med att vi är två personer som individuellt har läst artiklarna och inte kan ha exakt samma tolkningar av texten. Då, som vi tar upp i forskning och teori samt diskuterar i slutdiskussion, att vara objektiv av flera forskare anses vara en omöjlighet. Vi har försökt, i så stor mån som möjligt, diskutera de artiklarna som ansågs svårkodade med varandra och komma fram till en gemensam konsensus kring hur artiklarna skulle kodas.

Vi har under arbetet inte uppfattat att vi har gjort några systematiska fel, eller att analysenheterna skulle vara systematiskt felaktiga. Vi litar på att de uppgifter som Mediaarkivet tillhandahåller oss är korrekta. Där har vi genomfört stickprovskontroller med fysiska tidningar, referensexemplar, av den första upplagan. I stickprovskontrollerna har vi inte upptäckt några avvikelser från Mediaarkivets tillhandahållna PDF-filer och vi känner därmed att vi kan lita på dem. Vi ifrågasätter dock hur mediaarkivet har scannat in artiklarna och ledarna då det vi flera tillfällen funnits artiklar som inte hittats av sökmotorn trots att de borde gjort det genom våra sökningar. Det i samband med att vi förde en diskussion kring problematiska artiklar gör att de systematiska felen (förhoppningsvis) är borta. Sedan är det en bedömning vi gör och den kan alltid, ska alltid, ifrågasättas.

Avståndet mellan den teoretiska definitionen och den operationella indikatorn är enligt oss relativt liten och därmed ökar validiteten. Det i fallet av hur ofta islam förekommer i tidningarna. Det problematiseras sedan när vi ska bedöma om det är i positiv eller negativ mening islam benämns. Det är en variabel som är svår att mäta och därmed sänks validiteten.

Extern validitet

Vi mäter det vi vill mäta, hur ofta och på vilket sätt beskrivs islam, under den undersökta tidsperioden, under arabiska våren. Sedan ser vi även på om artiklarna tar ställning och om ledarna tar ställning. Det kan vi göra genom en kvalitativ textanalys av den kvantitativa innehållsanalysen.

För att öka reliabiliteten har vi gjort alla körningar i SPSS mer än en gång, dubbelräknat alla tabeller, efter avslutad kodning har vi kontrolläst alla direkt negativa och positiva artiklar för att se om vi fortfarande ansåg dem vara direkt positiva eller negativa. Därmed har vi kunnat upptäcka några mindre felaktigheter i kodningen som vi korrigerat. Samtidigt är vi inte perfekta och är medvetna om att reliabiliteten inte nödvändigtvis är perfekt.

Mätinstrumentet (kodboken) uppdaterades efter hand för att passa in i nya händelser. Det skedde dock först efter en diskussion mellan oss om det fanns oklarheter. Det behövde exemplifieras och tydliggöras vilken ändring som skulle ske och varför innan den genomfördes. En likadan undersökning, som vår, är inte gjord tidigare vilket sänker reliabiliteten. Men liknande undersökningar inom samma område är gjorda tidigare och har kommit fram till liknande resultat vilket stärker validiteten i vår uppsats.

Ett "test-retest" hade stärkt reliabiliteten i vår undersökning och kan i framtiden genomföras då tidsaspekten inte har någon större påverkan på resultatet. Dock, i och med att det är en kvalitativ textanalys, kan en framtida undersökning vara färgad av andra diskurser och andra tankeströmningar och därmed avge ett annat resultat än det vi kommit fram till. Ett interkodarreabilitetstest hade varit att föredra i en sådan situation (Esaïasson, et al., 2004).

5. Resultat och analys

I vår undersökning har vi sammanlagt analyserat 516 antal artiklar, varav 55 är ledare, 353 är nyhetsartiklar och 108 är artikeltillägg. Analysenheterna fördelar sig över de tidningarna att Aftonbladet skrivit 112 stycken, Svenska Dagbladet 182 stycken och Dagens Nyheter 222 stycken. Vi har analyserat fyra perioder, fördelat över januari, februari, augusti och oktober under 2011. Fördelningen var att i januari skrevs det 164 stycken artiklar, februari 194 stycken, augusti 104 stycken och i oktober skrevs det 54 stycken. Vi anser att vi utifrån det här materialet kan visa på tendenser i hur och på vilket sätt som islam beskrivs under den arabiska våren. Vilken valens som tidningarna har gentemot islam på såväl ledarplats som i nyhetsmaterialet.

Det första vi vill redovisa, och förtydliga, är en överblick över materialet som vi använt oss av i undersökningen. Först en redovisning över hur många analysenheter som vi analyserat. En analysenhet är antingen en ledare, en artikel eller ett artikeltillägg. Det fördelat över de tre tidningarna. Samt hur stor del av den totala mängden material som analysenheterna betyder.

Tabell 1. Antal analysenheter per tidning (procent)

Tidning	Antal analysenheter	Del av totala mängden analysenheter
Aftonbladet	112	21,7
Svenska Dagbladet	182	35,3
Dagens Nyheter	222	43,0
Total	516	100,0

Det som kan tydas är att Dagens Nyheter har klart flest analysenheter, nästan dubbelt så många jämfört med Aftonbladet (43 procent jämför med 21,7). Det ligger i linje med den uttalade målsättning som Dagens Nyheter har om att fokusera mer på utrikesnyheter.

Därefter delar vi upp antalet analysenheter och redovisar hur många ledare, artiklar och artikeltillägg som vi analyserat. Det uppdelat på varje tidning, det för att se hur spridningen är inom och mellan varje tidning.

Tabell 2. Vilken sorts analysenhet fördelat per tidning (procent)

Tidning	Analysenhet			Totalt	N-värde
	Ledare	Artikel	Artikeltillägg		
Aftonbladet	12,5	74,1	13,4	100,0	112
Svenska Dagbladet	7,1	61,5	31,3	100,0	182
Dagens Nyheter	12,6	71,2	16,2	100,0	222
Totalt	10,7	68,4	20,9	100,0	516

Det är ganska jämnt fördelat mellan tidningarna sett till vilken sorts material de producerat. Det som sticker ut är att Svenska Dagbladet skriver procentuellt färre ledare än övriga två tidningar. De har även betydligt fler artikeltillägg. Vi anser oss kunna förklara det genom att Svenska Dagbladet i

mycket högre utsträckning än övriga två tidningar hade ett "Detta har hänt"-tillägg (kallat i Svenska Dagbladet för "Vad gäller saken?") än övriga två tidningar.

Till sist en överblick över hur fördelningen av analysenheter skett över tid. För att visa på hur mycket som skrevs om arabiska våren under de olika tidsperioderna, sett till månader.

Tabell 3. Fördelning av analysenheter över tid (procent)

Månad	Antal analyspunkter	Del av totala mängden analysenheter
Januari	164	31,8
Februari	194	37,6
Augusti	104	20,2
Oktober	54	10,5
Totalt	516	100,0

Det som här kan urskiljas är att vi har analyserat mycket mer material i de två första tidsperioderna än de två sista. Det beror delvis på att de undersökta tidsperioderna olika långa, se avsnitt urval, där det i januari är 24 dagar, februari 10 dagar samt 5 dagar i både augusti och oktober. Det kan te sig naturligt, då nyhetsvärdet stiger i början av en händelse, när nyheten avviker från normalläget. Mot slutet är det ett normaltillstånd som råder, att uppror sker och folkomröstningar genomförs. Därmed har nyheten fått ett mindre nyhetsvärde för svensk media.

Hypotes 1

De första resultaten som redovisas är de som svarar på de två hypoteserna vi ställt upp. Den första hypotesen är: Det kommenterande åtagandet sker på ledarplats, således förväntas ledare ha en åsikt om och kommentera olika samhällsfrågor. Under den hypotesen finns det två underfrågor att undersöka. Fråga nummer 1; Ledarna tar ställning. Det följer därmed rådande praxis och är korrekt. Fråga nummer 3; Ledarna tar inte ställning. Går emot rådande praxis. Om en ledare inte tar ställning, varför finns den då?

Ledarna tar ställning, följer därmed rådande praxis och är korrekt

För att ta reda på vilken inställning ledarna har till islam gjordes en körning där alla artiklar förutom ledare plockats bort. Sedan kördes det mot "Övergripande valens i artiklarna om islam". Det för att se om ledarna tar ställning och i så fall om det är i en positiv eller negativ riktning. Direkt och indirekt positiv valens har slagits samman till "positivt" och direkt och indirekt negativ valens har slagits ihop till "negativt". N-värdet är antalet ledare.

Alla ledare som inte nämner islam är bortplockade ur sökningen, de ledarna har vi kallat N/A. Att plocka bort N/A är något vi gjort konsekvent i alla tabeller i uppsatsen.³

Tabell 4. Valens till islam bland ledare i de tre tidningarna (procent)

Analysenhet	Valens till islam				Total	N-värde
	Positivt	Negativt	Både och	Neutral		
Ledare	4	56	16	24	100	25

I 60 procent av fallen tar ledarna ställning i positiv eller negativ bemärkelse till islam. I övriga 40 procent är de neutrala eller tar upp både positiva och negativa värderingar till islam. Därmed tar ledarna ställning gällande islam i en majoritet av texterna. Ledarna följer således rådande praxis och är värderande gentemot islam i en majoritet av ledarna.

Ledarna tar inte ställning, går emot rådande praxis

Som tabell 4 visar tar ledare ställning till islam i en majoritet av fallen. Därmed följer de den rådande praxis som finns om att det ska vara tyckande material på ledarplats. Vi anser att det kan vara rimligt att vara värderande gällande islam på 60 procent av ledarna. Att islam kan vara relevant att ha en åsikt kring i de fallen. Även att det kan vara korrekt och berättigat att vara neutral i var fjärde ledare gällande islam. Även om islam nämns finns det inte alltid någon mening i att vara värderande gentemot islam.

Ett exempel på en direkt negativ valens tar vi en ledare ifrån Dagens Nyheter, signerad DN, skriven den 31 januari med rubriken:

“Spelrum för islamister” (Dagens Nyheter, 2011)

Artikeln diskuterar hur en eventuell demokratiutveckling i Egypten kommer att se ut. Redan rubriken visar dock att fokus kommer ligga på islamisterna, i Egyptens fall Muslimska brödrskapet.

“Muslimska brödrskapets mål är att bilda en islamisk stat där sharialagar tillämpas. Deras terrorkopplingar och fientliga inställning till Israel bidrar till den spända stämningen i Jerusalem just nu.”

En direkt koppling till “sharialagar” och “terrorkopplingar”. Senare i texten återkommer flera indirekt negativa kommentarer och till slut avslutas artikeln med följande

“Och i kulisserna väntar islamisterna med sin fatalt bakåtsträvande agenda.”

---

³ De analysenheter som inte nämner islam är bortplockade ur tabellen. Det för att på ett tydligt och pedagogiskt sätt kunna visa på vilka valenser som finns. Det kan anses vara problematiskt att bortse från alla artiklar som inte nämner islam. Då det kan anses att beslutet att, inte skriva om islam är ett objektiva eller neutralt ställningstagande av artikel- eller ledarförfattaren. Vi anser att tidningarnas inställning till islam tydliggörs på ett bättre sätt genom bortplockandet av alla artiklar och ledare som inte nämner islam. Det innebär även att vi plockar bort drygt 70 procent av vårt insamlade material. Med det i åtanke har vi för avsikt att visa på tendenser i materialet. Tabellen i sin helhet, inklusive alla siffror finns i bilaga 3.

Det görs aldrig en ansats i texten att nyansera bilden utan det är dessa åsikter som förs fram. Det motiverar en kodning som direkt negativ.

Ytterligare ett exempel på en direkt negativ ledare, är skriven av Peter Wolodarski i Dagens Nyheter, från den 6:e februari med rubriken:

“Sveket mot Egypten” (Wolodarski, 2011)

Wolodarski diskuterar hur det internationella samfundet, främst USA och EU, har svikit det egyptiska folket under en längre tid och avslutar med en reflektion angående att även fria val kan resultera i att extremister kan komma till makten.

“Det finns en betydande risk att den egyptiska revolutionen förbyter Mubaraks envælde mot Muslimska brödrskapets teokrati, vilket kommer att äventyra freden med Israel och undergräva de mänskliga rättigheterna. Folkliga resningar för alltid med sig både risker och möjligheter.”

Här görs en direkt koppling mellan det muslimska brödrskapet och “undergrävandet” av mänskliga rättigheter. Brödrskapet sägs även “äventyra freden”. Alla värdeord och uttryck som vi betraktar som direkt negativa.

Ett exempel på en direkt positiv valens är en ledare skriven i Aftonbladet av Anders Lindberg den 24 oktober med rubriken:

“Jo, demokrati och islam kan förenas.” (Lindberg, 2011)

Ledaren beskriver att efter den fysiska förändringen i de olika länderna, med störtade ledare, kommer nu en ny fas. Där folket ska få bestämma vem som ska leda landet. Att det gör västvärlden rädsla då de som väljs in inte behöver vara positiva till västvärlden. Men att den rädslan är farlig och att det var den rädslan hos västvärlden som gjorde att Mubarak, Ben Ali och Gaddafi blev tillsatta.

“Islam och demokrati går naturligtvis att förena på samma sätt som kristendom och demokrati. Eller någon annan av världsreligionerna. Bevisbördan ligger på den som påstår motsatsen.”

Här uttrycks tydligt att islam och demokrati är kompatibla, och att islam och demokrati funkar lika bra som kristendomen och demokrati. Det är direkt positivt i värderingen om islam.

Utöver det här direkt positiva finns det i texten flera indirekt positiva uttryck. Att de sedan sätts ihop med direkt positiva uttryck, det i en ledare utan någon negativ vinkel, gör att vi anser den som direkt positiv.

Hypotes 2

Den andra hypotesen som vi vill undersöka är: Det informerande åtagandet sker genom nyhetsartiklar och förväntas således vara objektiva i rapporteringen av samhällsfrågor. Under den hypotesen finns det två underfrågor att undersöka.

Fråga 2; Redaktionellt nyhetsmaterial tar ställning. Det går emot rådande praxis och mot den forskning som finns om objektivitet och professionalisering.

Fråga 4; Redaktionellt nyhetsmaterial tar inte ställning. Det följer därmed den rådande praxis och är korrekt.

Redaktionellt nyhetsmaterial tar ställning, går emot rådande praxis

För att ta reda på vilken inställning artiklar och artikeltillägg har till islam gjordes en körning där alla ledare plockats bort. Sedan kördes det mot "Övergripande valens i artiklarna om islam". Det för att se om artiklar och artikeltillägg tar ställning och i så fall om det är i en positiv eller negativ riktning. Artiklar och artikeltillägg har slagits samman.⁴ Direkt och indirekt positiv valens har slagits samman till "positivt" och direkt och indirekt negativ valens har slagits ihop till "negativt". N-värdet är antalet artiklar och artikeltillägg. Artikeltillägg är skriven text som hör till artikeln, exempelvis faktarutor, bakgrund till historien men inte grafik.

Tabell 5. Valens till islam i artiklar och artikeltillägg (procent)

Analysenhet	Valens till islam				Totalt	N-värde
	Positivt	Negativt	Både och	Neutral		
Artiklar och artikeltillägg	9,9	31,4	14,0	44,7	100,0	125

Tabellen visar att i 41,3 procent av artiklarna har en positiv eller negativ valens till islam. I 58,7 procent av artiklarna tas både en positiv och negativ valens upp, eller så är artiklarna neutrala. I en majoritet av fallen är artiklarna inte värderande gentemot islam. I nästan 45 procent av artiklarna är det en neutral hållning som råder. Med andra ord följer artiklarna i en majoritet av fallen rådande praxis och tar inte ställning, är värderande, gällande islam.

Redaktionellt nyhetsmaterial tar inte ställning och följer därmed den rådande praxisen

I 58,7 procent av artiklarna är nyhetsmaterialet inte värderande gentemot islam. I en majoritet av fallen följer de rådande praxis och förhåller sig objektiva. Medan i 41,3 procent av artiklarna finns en negativ eller positiv valens.

För att illustrera hur journalister skriver en indirekt negativ valens till islam tar vi en artikel från Svenska Dagbladets näringslivssidor som skrevs den 5 februari av Björn Lindahl som har rubriken:

"Världens ögon på Suez" (Lindahl, 2011)

Artikeln talar om Suezkanalens historia och dess betydelse för Egypten och den internationella sjöfarten. Han går noga igenom Suezkanalens världspolitiska betydelse och visar med flera exempel hur genom historien har påverkat hela det internationella samfundet. Framförallt hur viktigt det är för den globala ekonomin att den är öppen behandlas. Sen läser vi följande:

"Ett scenario där kanalen stängs vore om det muslimska brödrskapet lyckades ta makten men hotades av intervention utifrån. De skulle då kunna hota med att stänga kanalen."

---

⁴ Anledningen till att vi skilt på nyhetsartiklar och artikeltillägg är att vi ansåg att det kunde vara intressant och se om det fanns någon skillnad på artiklar och tillägg. Artikeltilleggen är en viktig del nyhetsartikeln och ska därför tas med i undersökningen. Det visade sig att det inte fanns någon skillnad mellan hur artiklar och artikeltillägg såg på huvudaktörer eller islam. Därför har vi i efterhand slagit ihop artiklar och artikeltillägg.

Ingenstans tidigare i artikeln nämns islam eller muslimska brödrskapet. Att kanalen skulle stängas av muslimska brödrskapet har inte heller figurerat som ett scenario tidigare i tidningen, och görs inte det senare i det materialet vi har gått igenom. Överhuvudtaget nämns inte islam mer i artikeln. Det faktum att journalisten tar upp just muslimska brödrskapet på detta sätt som det enda exempel på en hotbild gör att den klassificeras som indirekt negativ.

Ett exempel på en indirekt positiv artikel till islam är publicerad i Svenska Dagbladet och skriven av Bitte Hammargren 5 februari med rubriken:

“Aktivister tror på ny gryning” (Hammargren, 2011)

Artikeln handlar om det politiska maktvakuum som har uppstått efter att Mubarak försvunnit från makten. Att det råder osäkerhet kring vem, eller vilka, som ska ta makten.

“Men två krafter, som ironiskt nog är bittra fiender, hävdar motsatsen: Mubarak och Irans högste ledare Ali Khamenei. Från var sitt håll argumenterar de att proteströrelsen banar väg för en islamisering av Egypten.”

Här ställs islamism, och islamisering av Egypten, i motsats till något som Mubarak och Ali Khamenei vill. Att islamisering skulle innebära något negativt. Dock ställs islamiseringen i motsats till Mubarak och Irans högsta ledare Ali Khamenei, två personer som media ofta porträtterat som negativa.

”- Det är fullkomligt felaktigt, menar den kristne Sameh Makram Abeid och många med honom. Egyptierna är ett troende folk, men att muslimer deltar i fredagsbönen är inte konstigare än att kristna går i kyrkan på söndagar.”

Citatet är från en kristen egyptier som uttalar sig positivt om islam, att det inte är konstigare att gå till moskén än att gå i kyrkan. Det kan inte ses som något negativt, utan att han försvarar muslimer och islam. De två indikatorerna gör att vi anser den som indirekt positiv.

Ytterligare ett exempel på en indirekt positiv artikel är publicerad i Svenska Dagbladet och skriven av Leif Hallstan 2011-02-05 med rubriken:

“Brödrskap skyndar långsamt” (Hallstan, 2011) .

“I parlamentsvalet 2005 ställde medlemmar i Brödrskapet upp som oberoende och lyckades få 20 procent av platserna i parlamentet, trots att man begränsade sitt deltagande. Det var ett resultat som chockade president Mubarak och regimen gick till hårt angrepp mot rörelsen och grep hundratals medlemmar. Författningen skrevs också om så att det blev förbjudet för politiska partier grunda sig på religiösa övertygelser.”

Muslimska brödrskapet, som står för islam i texten, porträtteras här som en organisation som är mot Mubarak och hans regim. Att valresultatet gjorde att Mubarak angrep rörelsen hårt. Det är inte direkt positivt, men att vara emot Mubarak, som under perioden målas upp som en förtryckare i tidningen, anser vi visa på indirekt positiv hållning.

“Muslimska brödrskapet säger att det är för demokrati. Samtidigt vill rörelsen att Egypten ska styras i enlighet med islams lagar. Den tar avstånd från våld och förespråkar en reformistisk förändring av samhället och det politiska systemet.”

Sedan sätts epitetet demokrati på brödrskapet, positivt. Dock ställs de i motsats till våld och det sägs att de vill reformera samhället och det politiska systemet. Det sägs inte hur vilket gör att det inte kan bli direkt positivt. Det saknas direkt positiva värdeord i texten. Att de står för demokrati räcker inte.

Ett exempel på en artikel som går in under "både och", således tar den upp både positiva och negativa värderingar till islam, är en artikel publicerad i Dagens Nyheter, skriven av Erik Ohlsson 2011-01-26 med rubriken:

"Likheterna med Tunisien tydliga - precis som skillnaderna" (Ohlsson, 2011)

"Det är värt att notera att tisdagens gatuprotester i Egypten bojkottades av den islamistiska folkrörelsen Muslimska brödrskapet, den enda politiska kraft som i dagens läge kan utmana president Mubarak på allvar."

Citatet ger en positiv bild av islam, det anses vara en folkrörelse och dessutom sätts det som en motpol till Mubarak som nu utspelas som en diktator i media. Det är indirekt positivt.

"Västvärldens kommentatorer konstaterar, med illa dold lättnad, att omvälvningen i Tunisien inte hade islamistiska förtecken. Men hur kommer USA att reagera om en folklig revolt i Egypten, Washingtons främsta klientstat i Mellanöstern, visar sig ledas av islamister?"

I det andra citatet beskrivs att västvärlden anser det som negativt om omvälvningen hade haft islamistiska förtecken.

Finns det en skillnad på hur islam skildras på ledarsidor kontra nyhetssidor?

Ja. I en jämförelse mellan redaktionella artiklar och ledarsidor blir skillnaden tydlig. Jämförelse mellan ledare (tabell 4) och nyhetsartiklar (tabell 5) visar på att ledarna tar ställning i 60 procent av fallen, medan nyhetsartiklarna tar ställning i 41,3 procent av fallen. Ledare är alltså oftare positiva eller negativa till islam än vad nyhetsartiklar är.

Ledarsidorna är i större utsträckning negativa till islam än nyhetsartiklarna. När ledare nämner islam gör de det i 56 procent av fallen med en negativ valens och i fyra procent av fallen i en positiv valens. I övriga 40 procent är ledarna antingen neutrala eller tar upp både positiva och negativa valenser (tabell 4). Av de nyhetsartiklar som nämner islam gör det i 31,4 procent av fallen med en negativ valens och i 9,9 procent av fallen med en positiv valens (tabell 5). Det visar att ledare är negativt inställda 24,6 procentenheter oftare än nyhetsartiklar. Samt att nyhetsartiklar är positivt inställda till islam 5,9 procentenheter oftare än ledare.

Ledarna och nyhetsartiklarna gör samma ställningstagande, när islam behandlas är det med en negativ valens i en större andel än med positiv valens. Dock är nyhetsartiklarna oftare neutrala, eller tar upp både positiva och negativa värderingar till islam än vad ledarna gör.

Frågeställningar

Utifrån de resultat vi kunnat få fram ur det undersökta materialet kan vi sedan svara på de frågeställningar som vi ställt upp. Ovan har vi delvis kunnat visa på den första underfrågan; Vilken övergripande valens har ledarna/nyhetsartiklarna gentemot islam? Den kommer att besvaras närmare när vi presenterat vårt index om islamvalens.

Vilken valens har ledarna gentemot islam i specifika sakområden?

För att kunna besvara den frågan fick vi bryta ner vårt insamlade material och skapa en tabell som delade upp ledarna efter sakområden. Därefter se när och hur det skrevs om islam under varje sakområde och tabellen är även uppdelad per tidning. Direkt och indirekt positiv valens har slagits samman till "positivt" och direkt och indirekt negativ valens har slagits ihop till "negativt". N-värdet är antalet ledare. Vi har i undersökningen kodat in två sakområden per analysenhet, utan någon inbördes gradering mellan dem. Vi har i tabellen därför kunnat slå ihop sakområdena, vilket medför att n-värdet dubblas. Därför är det endast procentsatsen som ska betraktas i tabellen. Vi har även valt att plocka ut de fem sakområden som hade högst n-värde, det för att få en bättre överblick över det mest frekventa sakområdena i materialet⁵.

Tabell 6. Valens till islam bland ledare fördelat över fem vanligaste sakområdena och uppdelat per tidning (procent).

Sakområde	Tidning	Valens till islam					N-värde
		Positiv	Negativ	Både och	Neutral	Totalt	
Uppror	Aftonbladet	0	60	0	40	100	5
	Svenska Dagbladet	0	50	0	50	100	2
	Dagens Nyheter	0	50	16,7	33,3	100	6
Demokratiprocess	Aftonbladet	20	40	20	20	100	5
	Svenska Dagbladet	0	83,3	0	16,7	100	6
	Dagens Nyheter	0	44,4	33,3	22,3	100	9
Internationella relationer	Aftonbladet	0	0	0	100	100	1
	Dagens Nyheter	0	100	0	0	100	2
Arabiska Våren	Aftonbladet	0	100	0	0	100	1
	Svenska Dagbladet	0	100	0	0	100	3
Politisk islam	Aftonbladet	100	0	0	0	100	1
	Dagens Nyheter	0	33,3	66,7	0	100	3
Totalt	Aftonbladet	14,3	42,8	14,3	28,6	100	14
	Svenska Dagbladet	0	83,3	0	16,7	100	12
	Dagens Nyheter	0	50	25	25	100	24

Det som kan tydas i tabellen är att det överlag är en negativ valens till islam på ledarsidorna. Där ingen tidning sticker ut som extra negativ eller positiv inom något sakområde. Vårt att notera är att det är en klart negativ inställning till islam när ledarna skriver om uppror. Det som splittrar tidningarna något är när det skrivs om demokratiprocesser (83,3 procent mot 44,4 respektive 40

⁵ Hela tabellen finns att beskåda i bilaga 5

procent). Då är Svenska Dagbladet tydligt mer negativa är övriga två tidningar. Det kan även noteras att det endast är Aftonbladet som stundtals har en positiv valens till islam på ledarsidorna (14,3 procent av ledarna har en positiv valens gentemot i berörda sakområden).

Vilken valens har nyhetsartiklarna gentemot islam i specifika sakområden?

Vi har använt samma metod som vid tabell 6.

Tabell 7. Valens till islam bland nyhetsmaterialet fördelat över fem vanligaste sakområdena och uppdelat per tidning (procent).

Sakområde	Tidning	Valens till islam				Totalt	N-värde
		Positiv	Negativ	Både och	Neutral		
Uppror	Aftonbladet	7,1	35,8	7,1	50	100	14
	Svenska Dagbladet	13	17,4	17,4	52,2	100	23
	Dagens Nyheter	10,5	31,6	21,1	36,8	100	19
Bakgrund	Aftonbladet	0	0	0	100	100	1
	Svenska Dagbladet	18,2	18,2	9,1	54,5	100	11
	Dagens Nyheter	0	42,9	0	57,1	100	7
Demokratiprocess	Aftonbladet	25	50	0	25	100	12
	Svenska Dagbladet	16,7	30	13,3	40	100	30
	Dagens Nyheter	6,7	33,3	16,7	43,3	100	30
Internationella relationer	Aftonbladet	100	0	0	0	100	1
	Svenska Dagbladet	0	37,5	37,5	25	100	8
	Dagens Nyheter	0	55,6	11,1	33,3	100	9
Vittnesmål från vanliga människor	Aftonbladet	0	0	33,3	66,7	100	3
	Svenska Dagbladet	0	0	33,3	66,7	100	6
	Dagens Nyheter	25	25	25	25	100	4

Den övergripande valensen till islam i de utvalda sakområdena är negativ. Endast vid ett tillfälle är valensen positiv, när Aftonbladet skriver om internationella relationer och då är den enda artikeln positiv. Konsekvent är alltså valensen gentemot islam negativ i de fem vanligaste sakområdena på nyhetssidorna. Noterbart är att Svenska Dagbladet till skillnad från övriga två tidningar förhåller sig objektiva i sin valens gentemot islam när de skriver om bakgrunden till upproret (18,2 procent positivt samt negativt, 9,1 procent neutralt och 54,5 procent neutrala). Den objektiviteten försvinner dock när det går från uppror till demokratiprocess (16,7 positiv valens och 30 procent negativ). Värt att notera är även att Aftonbladet är den tidning som har störst skillnad mellan positiv och negativ valens gentemot islam när det skrivs om uppror och näst högst när det skrivs om demokratiprocesser. De två sakområden som det skrivs mest frekvent om när även islam nämns.

Vilken valens har ledarna och artiklarna gentemot huvudaktörerna i ledaren?

Vi har undersökt vilka huvudaktörer som artiklarna och ledarna varit positiva respektive negativt inställda till. Det vi gjorde var att slå ihop ett stort antal aktörer till mindre grupper för att få det lätthanterligt⁶. Utöver det slog vi ihop värderingen till aktören, direkt och indirekt positiv blev "positiv" och direkt och indirekt negativ blev "negativ", och plockade bort alla artiklar där aktörer

⁶ För en exakt redovisning av vilka aktörer som ingår i de olika aktörskategorierna, se bilaga 2.

inte förekom (138 artiklar). Utöver det är huvudaktör 1 och huvudaktör 2 hopslagna. Det kan göras då vi under kodning inte lagt någon värdering i mellan huvudaktör 1 och 2. Huvudaktören är de två största och mest framträdande aktörerna i artikeln eller ledaren. I vår undersökning hade vi 76 stycken olika aktörer och för att få det mer överblickbart har vi slagit ihop dem till större kategorier. De kategoriserades efter vilken funktion de fyller i undersökningen, vem de representerar eller talar för. Internationella stor-aktörer är bland annat EU, Ban-Ki Moon och Israel. I kategorin makten återfinns exempelvis Ben Ali, Egyptiska myndigheterna och Gaddafi-Soldater. Politisk opposition innehåller bland annat Moncef Marzouki (tunisisk människorättsaktivist), muslimska brödraskapet och NTC (Libyens exekutiva övergångsråd)⁷.

Tabell 8. Valens gentemot aktörer i både ledare och artiklar samt artikeltillägg (procent)⁸

Aktörer	Valens				Total	N-värde
	Positiv	Negativ	Både och	Neutral		
Svenska aktörer	41,7	8,3	2,1	47,9	100,0	96
Internationella stor-aktörer	11,9	28,8	18,6	40,7	100,0	118
Övriga internationella aktörer	20,0	10,0	3,3	66,7	100,0	30
Internationella terrororganisationer	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0	3
Auktoritära regimer i andra länder	0,0	66,7	0,0	33,3	100,0	27
Makten	9,4	60,4	10,2	20,0	100,0	265
Politisk opposition	27,0	10,8	25,3	36,9	100,0	111
Demonstranter, upprorsmän, folket	49,5	6,6	7,0	36,9	100,0	244
Del av analysenheter	26,4	28,4	10,9	34,3	100,0	894

Vi anser att resultatet är det väntade resultatet. I ett folkligt uppror blir folket positivt porträtterade medan makten är negativt. I ett folkligt uppror mot en auktoritär regim "bör" opartiska medier stå på folkets sida. Dessutom är en av mediernas huvuduppgifter att granska makten, stå på folkets sida, som en del av professionaliseringen. Utöver det är det inte ovanligt att tidningarna bygger artiklar kring "case" som i en klar majoritet av fallen handlar om en person från "demonstranter, upprorsmän, folket". Personerna i de artiklarna är oftast oemotsagda och därmed indirekt positivt behandlade.

Det som är intressant att observera är att när folket går från att demonstrera på gatorna och driva upproret på det sättet till att bli politiskt aktiva förändras mediernas bild av dem. De bli i mycket mindre grad positiva och i en ökad grad negativa samt lyfter fram både positiva och negativa i sina värderingar. Ramarna, eller det undersökta materialet, för den här studien tillåter oss inte att dra några välgrundade slutsatser till varför ovanstående sker.

⁷ För en exakt redovisning av vilka aktörer som ingår i de olika aktörskategorierna, se bilaga 2.

⁸ N-värdet är större än antalet analysenheter i grundmaterialet på grund av att vi hade två huvudaktörer som är hopslagna och därmed dubblas n-värdet. Därmed ska endast procentsatsen användas i analys av tabellen.

Index

Aktörsbehandlingsindex

Indexet visar på hur de tre tidningarna förhåller sig till de olika aktörskategorierna. Det för att se vilka aktörer som framställs i positiv respektive negativ dager. Något som ska tas hänsyn till är att i några av kolumnerna är n-värdet mycket litet, se tabell 8. Därför ska det inte dras några långtgående slutsatser kring tabellen. Utan vi vill påvisa en valens i materialet.

Undersökningen gav oss 76 stycken olika aktörer. För att få ett mer överblickbart och mer förståelig tabell har vi slagit samman aktörer till större kategorier. Internationella stor-aktörer är bland annat EU, Ban-Ki Moon och Israel. I kategorin makten återfinns exempelvis Ben Ali, Egyptiska myndigheterna och Gaddafi-Soldater. Politisk opposition innehåller bland annat Moncef Marzouki (tunisisk människorättsaktivist), muslimska brödrskapet och NTC (Libyens exekutiva övergångsråd)⁹.

Tabell 9. Aktörsbehandlingsindex¹⁰

Aktörskategori	Tidning		
	Aftonbladet	Svenska Dagbladet	Dagens Nyheter
Svenska Aktörer	0	+38,2	+47,5
Internationella stor-aktörer	-33,3	-16,6	-18,8
Övriga internationella aktörer	+25	0	+13,3
Internationella terrororganisationer	-100	-100	-100
Auktoritära regimer i andra länder	-75	-80	-61,1
Makten	-49,3	-59,2	-60,7
Politisk opposition	+63,6	+29,4	+2,6
Demonstranter, upprorsmän, "folket"	+49,2	+41,5	+47,5

(jämför Asp)

Övergripande kan ses att de tre tidningarna är relativt jämlika i sin rapportering kring aktörerna. Dock finns det några saker som sticker ut. Det tydligaste är gällande hur tidningarna skriver om den politiska oppositionen. Aftonbladet är mest positiva till oppositionen och Dagens Nyheter är minst positiv (+63,6 i Aftonbladet och +2,6 i Dagens Nyheter). Alltså att politiskt aktiva "folket" är mer positivt behandlade i Aftonbladet som har en tydligare vänsterorientering på ledarsidorna än övriga två tidningar. Valenserna i materialet kan tolkas med en möjlig förklaringsmodell att en vänsterorienterad tidning är mer positivt inställda till politiska krafter från folket än de mer högerorienterade tidningarna.

⁹ För en exakt redovisning av vilka aktörer som ingår i de olika aktörskategorierna, se bilaga 2

¹⁰ Aktörsbehandlingsindexet är skapat med utgångspunkt från Kens Asps AB-index (Asp, 1986). Indexet sträcker sig från -100 till +100. Om alla artiklar är negativa kommer det få indexet -100 och om alla artiklar är positiva kommer det få indexet +100. Indexet kommer indikera vilken inställning som de tre olika tidningarna har till aktörerna. Därefter kan de siffrorna jämföras mot varandra för att skapa en analys. Indexet är uträknat enligt följande:

$$I = \frac{(\text{Positiv tendens+Både och}) - (\text{Negativ tendens+Både och})}{\text{Positiv tendens+Negativ tendens+Neutral}} \times 100$$

Som en andra tanke kring valenserna i aktörsbehandlingsindexet kan vara att Dagens Nyheter inte direkt hoppar på tåget och blir positiva till oppositionen utan avvaktar i sin rapportering. En försiktighetslinje, då i osäkra politiska tider är det inte alltid som motsatsen till den rådande regimen är direkt positiv. Tyvärr tillåter inte vår undersökning en analys kring huruvida Dagens Nyheter ändrar sitt rapportering kring den politiska oppositionen desto längre tid som går.

Islamindex

Indexet visar på hur de tre olika tidningarna har för inställning till islam. Indexet är uträknat enligt samma formel som aktörsbehandlingsindexet. Tabellen är uppdelad på tidning samt på vilken sorts analysenhet det gäller.

Tabell 10. Islamindex över de tre tidningarna fördelat över ledare samt artiklar och artikeltillägg

	Tidning		
Analysenhet	Aftonbladet	Svenska Dagbladet	Dagens Nyheter
Ledare	-33,3	-83,3	-66,6
Artiklar & Artikeltillägg	-21,7	-18,6	-34,2

(jämför Asp)

Det som tydligast kan avläsas av tabellen är att Svenska Dagbladet gör störst skillnad på ledare och artiklar (-83,3 respektive -18,6). Tidningen är på ledarsidorna tydligt negativa i sin valens gentemot islam medan de på nyhetssidorna är mer balanserade i sin hållning, närmast objektiv av alla de undersökta tidningarna. De följer alltså den praxis som finns att det ska vara skillnad på ledarsidorna och det redaktionella nyhetsmaterialet. Även om tidningen är klart negativt inställd till islam är det en stor åtskillnad mellan ledare och nyhetsmaterial.

Aftonbladet är istället i sina värderingar mest lik mellan ledare och nyhetsmaterial (-33,3 respektive -21,7). Med andra ord är det svårt för läsaren att tydligt skilja på ett tyckande bland ledare och det som bör vara en objektiv hållning på nyhetsplats.

Dagens Nyheter är mest negativ till islam på nyhetssidorna (-34,2), vilket utifrån en professionalisering, och ett objektivitetsideal, av journalistiken inte är positivt. Som vi diskuterat tidigare ska indexet, i en perfekt värld, på nyhetsplats ligga på 0. Då hade det funnits lika många positiva som negativa artiklar i tidningen gällande islam.

Mönstret som kan urskiljas är att alla tidningar är i olika grader negativa till islam. Tidningarna har sin fulla rätt att uttrycka vilka åsikter de vill på ledarsidorna. Dock är det tydligt att värderingarna i det redaktionella nyhetsmaterialet är med en negativ valens gentemot islam. Där index borde ligga mycket närmare 0 än vad det gör för att vi ska kunna anse rapporteringen som nyanserad. Vi anser att, utifrån de valenser som materialet visar, ingen av de tre tidningarna är balanserad, eller objektiv, i sin rapportering kring islam under arabiska våren i det redaktionella nyhetsmaterialet.

Hur skildras islam under arabiska våren?

Det är inte bara av intresse att se att det är en skillnad i valensen gentemot islam i de tre tidningarna. Att visa på vilket sätt som islam beskrivs genom en kvalitativ textanalys är också av intresse. Det genom att vi har studerat i vilka sammanhang islam nämns och hur ofta vissa värdeord och beskrivningar används. Nedan följer en lista på de ord och sammanhang som figurerar tillsammans med islam i de artiklar som på något sätt visar en valens mot islam (86 artiklar).

9/11, al-Qaida, Bannlyst, Böjelser, Demokrati, Diktatur, Extremister, Farliga, Fatal bakåtsträvande, Fattigas sida, Folkrörelse, Fredagsbön, Fredligt, Fria val, Frihet, Fromma, Fundamentalistisk, Gåttfull, Hamas, Heliga krigare, Hizbollah, Hotar handeln, Hållas på mattan, icke-Frihet, icke-Mänskliga rättigheter, icke-Korrupt, icke-Demokratisk, icke-Fred, icke-Mångfald, icke-Yttrandefrihet, Inflytande, Iran, Islamistisk stat, Islamistspöket, Israelhat, Jihad, Jämnställdhet, Kristdemokrater, Korruption, Kvinnoförtryck, Liberala värden, Maktövertagande, Militant, Misshandel, Misstro, Mord, Mäktiga, Oppositionsrörelse, Oroar, Politisk kraft, Pragmatisk, Regim, Regimskifte, Religiösa fanatiker, Revolution, Risk, Rädd, Röstar fel, Scouter, Seger, Sekulär, Sexuellt våld, Sharialagar, Slöja, Solidaritet, Ta "över" arabiska våren, Terrorism, Tortyr, USA-fientlig, Usama bin Laden, Utsatt för förföljelse, Varnar för, Våld, Välorganiserade, Välfärdsstat, Vänskap med kristen, Ökade motsättningar

Flera artiklar hade flera ord eller sammanhang och kunde därför klassificeras flera gånger. Vi har försökt att vara ordagranna, det vill säga; bara lista exakt vilka ord som använts. Men i vissa fall har det inte varit passande att göra, framförallt när det används negationer. För att illustrera hur vi tänkt kan vi studera följande citat som från en ledare i Svenska Dagbladet den 17 januari, med rubriken:

"Tunisien första brickan i arabiskt domino" (Svenska Dagbladet, 2011)

"Men hittills har det inte klivit fram någon politisk kraft som skulle kunna leda övergången från despotiskt styre till demokrati. I stället finns det en risk för att det politiska vakuum som har uppstått i stället gör att det våras för islamister."

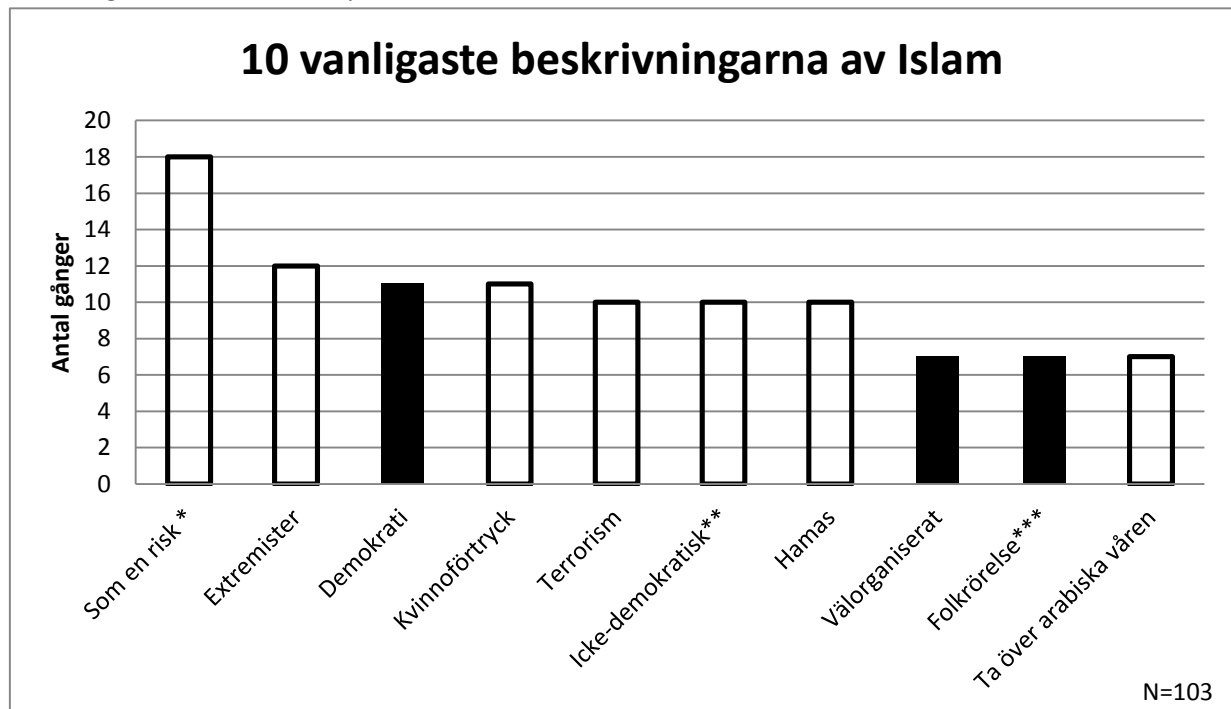
Även om positiva ord som demokrati nämns i samband med islam är det just den negativa innebörden av islam som icke-demokratiskt som är det övergripande. Samma bedömningar har vi gjort med flera kategorier som alla kan sammanfattas med att islam används som en antites till det positiva; fred, mångfald, yttrandefrihet, frihet, mänskliga rättigheter, demokrati. De gånger vi har gjort denna bedömning har vi klassificerat det som "icke"-värdeordet.

Om vi skulle vara konsekventa kan man givetvis hävda att vid bara förekomsten av ordet demokrati i exemplet ovan, skulle då fått oss att koda in just det. Men då betydelsen är den omvända tycker vi det är viktigt att poängtera och har därför valt att klassificera på detta vis.

Totalt omnämns islam 225 gånger i de 86 artiklarna, som vi nämnde tidigare kunde varje artikel klassificeras flera gånger och kunde därför ge flera värdeord. Nedanstående diagram visar de 10 vanligaste sammanhangen då islam nämns.

Diagram 1. 10 vanligaste beskrivningarna av islam.

Vit = Negativ valens. Svart = positiv valens

* Sammanslagning av orden – "hot", "fara", "oroande", "varnar för", "rädd"

** Se förklaring ovan.

*** Sammanslagning av: "folkelig förankring" och "folkrörelse".

Det syns tydligt att det är de negativa benämningarna av islam som dominerar. Vanligast är att islam ses "som en risk" och att islamister klassas som extremister, alltså att islam beskrivs som ett hot. Det är även vanligt att islam kopplas till våld och terrorism. De tre positiva värdeord som islam kopplas samman med är demokrati, att de är välorganiserade samt att islam är en folkrörelse. En diskussion, en granskning, om hur olika laddade de olika värdeorden är kan vara intressant att göra. Dock anser vi inte att denna uppsats är rätt forum att göra det i, då vi inte har den teoretiska grund som krävs för att genomföra en sådan diskussion.

Islamvalens över tid

Hur tidningarnas inställning till islam över tid har förändrats ansåg vi vara av intresse, för att se om valensen gentemot islam förändras åt något håll desto längre tid som förflutit under den arabiska våren. Tabellen visar hur valensen är till islam sett över tid, där det redovisas per månad. Det för att få en enklare överblick över materialet. Direkt och indirekt positivt är hopslaget till "positivt", även direkt och indirekt negativt är hopslaget till "negativt".

Tabell 11. Islamvalens över tid sammanslaget av ledare, artiklar och artikeltillägg (procent)

Månader	Valens				Totalt	N-värde
	Positivt	Negativt	Både och	Neutralt		
Januari	11,3	37,7	22,6	28,3	100,0	53
Februari	7,5	38,8	10,4	43,3	100,0	67
Augusti	0,0	25,0	0,0	75,0	100,0	16
Oktober	20,0	20,0	20,0	40,0	100,0	10
Totalt	8,9	35,6	14,4	41,1	100,0	146

Tabellen visar att det skrivs mycket mer om islam i början av vår tidsperiod än mot slutet. Drygt 82 procent av analysenheterna som har en valens gentemot islam är skrivna i januari eller februari. Dels kan det bero på att det är fler analysenheter de två första månaderna. En annan förklaring till det är att i Tunisien och i Egypten finns det en färdig islamistisk organisation i händelseförloppet; som påverkar och agerar. Att siffrorna blir tydligare mot slutet, beror på den minskade mängden analysenheter. Det kan även vara intressant att se att den negativa valensen gällande islam minskar med tiden. Det skrivs mindre om islam i slutet av tidsperioden, och när det skrivs är det i mindre utsträckning negativt.

I slutet av vår tidsperiod, som till största delen behandlar Libyen, finns det ingen given islamistisk aktör, utan då handlar mest om att artikelförfattarna reflekterar över Libyens framtid och "risken" för att islamister kan ta över. Dock infaller valet i Tunisien under den tidsperioden, då med en klar islamistisk aktör som figurerar i två artiklar. Även om det kan vara intressant att notera att det kan tyckas vara en oskälig stor del av artiklarna som tar upp islam, när islam saknas som aktör, har vi alldeles för lite material gällande just den tidsperioden för att kunna dra några underbyggda slutsatser.

6. Slutsats och diskussion

Sammanfattning

För att undersöka våra hypoteser ställde vi upp tre frågeställningar, där alla berörde hur tidningarna beskrev islam under arabiska våren. Parallellt till besvarandet av frågeställningarna kommer vi bryta ner svaren till varje enskild tidning och därmed besvara den tredje frågeställningen, om skillnader mellan tidningar. Avslutningsvis tas dock även den frågan upp separat. Vår första frågeställning var:

1. Hur gestaltas den arabiska våren i tidningarnas ledare med utgångspunkt i beskrivningen av islam?
  - a. Vilken övergripande valens har ledarna gentemot islam?
  - b. Vilken valens har ledarna gentemot islam i specifika sakområden?
  - c. Vilken valens har ledarna gentemot huvudaktörerna i ledaren?

Ledarna uttrycker en åsikt i 60 procent av sina texter, de är värderande när det kommer till beskrivningen av islam. I 54 procent av sina texter är det med en negativ värdering av islam. Det är något som tidigare studier visat, att ledare är negativt värderande gentemot islam. Det tar sig uttryck

genom att islam bland annat beskrivs som en risk, ett hot, en fara och att de är extremister. Vårt index visar att alla tidningar är negativa i sin valens, där Aftonbladet är minst negativ och Svenska Dagbladet är mest negativ.

Precis som på det övergripande planet har ledarna en negativ valens till islam när det bryts ner på sakområde. Det som tydligast kunde urskiljas var att vid endast ett tillfälle var en tidning positiv i sin valens gentemot islam, Aftonbladet som skrev en artikel om internationella relationer. I övrigt var tidningarna mestadels negativa när det skrevs om uppror. Tydligaste skillnaden mellan tidningarna var att Svenska Dagbladet var tydligast negativ i sin valens när sakområdet var demokratiprocesser.

Huvudaktörerna visade inte i våra undersökningar ha någon större åtskillnad mellan hur ledare och nyhetsartiklar beskriver dem. Resultatet var det väntade, att tidningarna tar parti för den enskilda personen och mot makten. Det är i linje med professionaliseringen där en av medias uppgifter är att granska makten. Det som var intressant att betrakta gällande valensen till huvudaktörerna var att Aftonbladet var mest positivt inställda till den politiska oppositionen jämfört med övriga två tidningar. Att tidningarna stödde folket, men när folket blev politiskt aktiva minskade stödet bland svenska tidningar, dock minst hos Aftonbladet.

2. Hur gestaltas den arabiska våren i tidningarnas nyhetsartiklar med utgångspunkt i beskrivningen av islam?
  - a. Vilken övergripande valens har nyhetsartiklarna gentemot islam?
  - b. Vilken valens har nyhetsartiklarna gentemot islam i specifika sakområden?
  - c. Vilken valens har nyhetsartiklarna gentemot huvudaktörerna?

Nyhetsartiklarna är värderande in sin hållning gentemot islam i 41,3 procent av artiklarna. I 9,9 procent är de positiva och i 31,4 procent är de negativa. Det är en differens på 21,5 procentenheter. Nyhetsartiklarna visar alltså även de upp en övervikt på en negativ valens gentemot islam, precis som ledarna. Genom vårt islamindex har vi visat på att valensen gentemot islam är negativ. Där skillnaden mellan Svenska Dagbladet och Aftonbladet är liten, där Dagens Nyheter är den av de tre undersökta tidningarna som har den mest negativa valensen gentemot islam i nyhetsmaterialet.

Nyhetsartiklarna har i sakområdena överlag en negativ valens gentemot islam. Skillnaderna är mindre i nyhetsartiklarna jämfört med ledarna. Noterbart är att Svenska Dagbladet till skillnad från övriga två tidningar förhåller sig relativt objektiva i sin valens gentemot islam när de skriver om uppror.

3. Finns det någon skillnad mellan tidningarna?

Skillnaderna mellan de tre undersökta tidningarna är små. Alla tidningarna var i olika grad negativa i värderingarna till islam på såväl ledarplats som på nyhetssidorna. Det kunde vi undersöka genom att skapa ett index för hur tidningarna är i sin valens gentemot islam. Indexet visade att Aftonbladet har minst skillnad mellan valensen på ledarsidor och på nyhetssidor. Skillnaden mellan de tyckande delarna i tidningen, ledarna, och de objektiva delarna, nyhetssidorna, är alltså liten. Svenska Dagbladet hade den största skillnaden mellan ledarna och nyhetsartiklarna. De var minst negativa till islam på nyhetsplats och mest negativa till islam på ledarplats.

Skillnaden mellan tidningarnas valens till islam inom olika sakområden är även den liten. Det är bara mindre grader av hur negativa tidningarnas valens gentemot islam är. Noterbart är att Aftonbladet

skriver mindre om demokratiprocesser och när det görs är det med en negativ valens som är i paritet med, eller något mer, än övriga två tidningar. Varför det är fallet kan vi utifrån den här studiens material och utformning inte besvara, men finner ändå värd att notera.

Skillnaderna mellan tidningarna gällande vilken valens de hade gentemot aktörer är även den liten. Det tydligaste i vår undersökning är gällande hur tidningarna skriver om den politiska oppositionen. I vårt aktörsbehandlingsindex visas att Aftonbladet är mest positiva till oppositionen och Dagens Nyheter är minst positiv. Skillnaden är stor, +63,6 i Aftonbladet och +2,6 i Dagens Nyheter. Alltså att politiskt aktiva "folket" är mer positivt behandlade i Aftonbladet som har en tydligare vänsterorientering på ledarsidorna än övriga två tidningar. Valenserna i materialet kan tolkas, utifrån en möjlig förklaringsmodell, på så vis att en vänsterorienterad tidning är mer positivt inställda till politiska krafter från folket än de mer högerorienterade tidningarna.

Analys

I vår hypotes vill vi undersöka huruvida redaktionellt nyhetsmaterial är objektivt och om ledare gör ett ställningstagande. Resultatet visar på att ledare i större utsträckning gör ett ställningstagande än nyhetsmaterialet. Ledarna tar även ställning i en majoritet av analysenheterna och därmed följer de vår hypotes om att de ska ta ställning. Det redaktionella nyhetsartiklarna tar i en majoritet av fallen inte ställning till islam utan är istället neutrala eller för upp både positiva och negativa delar i texten om islam. Därmed följer nyhetsartiklarna i en majoritet av fallen den uppsatta hypotesen. Men det är inte i en stor majoritet, 58,7 procent av analysenheterna, som nyhetsartiklarna inte tar ställning. Utan i drygt 40 procent av artiklarna är de värderande i sin beskrivning av islam.

Vad som anses vara värderande i "för många" av artiklarna tål naturligtvis att diskuteras. Vi anser dock att det är för stor andel av artiklarna som är värderande gentemot islam för att anse dem som objektiva. Det kan argumenteras för att det är en balanserad, neutral, nyhetsförmedling om det är lika stor andel positiva som negativa artiklar som publiceras utöver de neutrala. Det vi kan se i materialet är att skillnaden mellan positiv och negativ valens gentemot islam är dryga 20 procentenheter vilket vi anser är för mycket. Hade siffran varit ner mot 10 procent hade det funnits utrymme för en diskussion om att urvalet felat eller att vår metod varit felkonstruerad. Men vi anser att de tydliga resultat som kan uppvisas indikerar att nyhetsartiklarna inte är objektiva, och det således påvisar att svenska journalister inte kan upprätthålla de objektivitetsideal som de själva anser sig ha.

Därmed faller hypotesen om att det redaktionella nyhetsmaterialet ska vara objektivt. Medan materialet på ledarsidorna uppvisar ett klart ställningstagande vilket stödjer rådande praxis. Men av de 60 procenten av ledarna som tar ställning är det i fyra (4) procent av fallen med en positiv valens gentemot islam. I 56 procent av ledarna är valensen negativ. Med andra ord, det är en majoritet av ledarna som är negativa i sin valens gentemot islam. Ledare är texter som visserligen ska uttrycka en åsikt men vi anser det intressant att se att ledarna i stor utsträckning är negativa till islam. Något som påvisats i tidigare uppsatser i ämnet (Holmqvist, 2010).

Vår undersökning visar på att den teori om objektivitet som vi grundar uppsatsen i stämmer. Att det är svårt för svenska journalister (i de undersökta tidningarna) att vara objektiva. Det gäller såväl i de enskilda artiklarna som i den övergripande bilden. Det är en negativ bild som långsamt målas upp av islam. Det är samma över alla tre tidningarna vi undersökt och således inte något som är unikt för en enskild tidning.

Oskälig rapportering

Varje enskild artikel kan vara korrekt i sin, oftast negativa, beskrivning av islam. Vad som är viktigt att förstå här att det inte handlar om direkta osanningar. Låt oss illustrera med hjälp av en artikel av Bitte Hammargren (Hammargren, 2011) som behandlar hur Libyen ska klara av demokratiseringen i Svenska Dagbladet den 21 oktober med rubriken:

"Bilderna av ett rättsligt vakuum" (Hammargren, 2011)

Artikeln beskriver situationen i Libyen vid tiden för revolutionen, samt går in på det svåra demokratiarbetet som återstår efter Muammar Gaddafis död. Hammargren är noga med detaljer och ger en, i våra ögon, nyanserad bild av händelserna. Men den avslutas artikeln med följande:

"Klarar övergångsrådet att samla in alla dessa vapen? Om luftvärnskanonerna hamnar i jihadisters händer blir det ett nytt farligt läge i Nordafrika."

Att det skulle bli ett farligt läge i Nordafrika om militanta grupper fick tag på luftvärnskanoner har vi ingen invändning mot, där litar vi på hennes mångåriga erfarenhet. På samma sätt är artiklar som behandlar till exempel al-Qaida självklart negativa och beskriver, med rätta, organisationen som båda våldsam och farlig. Problemet blir som både Strömbäck och Said (Said, 1997) (Strömbäck, 2009) säger att just upprepandet av dessa negativa beskrivningar skapar en nidsbild. Och som den amerikanska medieforskaren Vincent Price skriver:

"Gestaltningforsknin g hävdar att nyheterna, genom att framhäva vissa aspekter av ett problem snarare än andra, kan få människor att tänka på väldigt olika sätt när de funderar över frågor och bildar sig åsikter om dem." (Strömbäck, 2009, p. 121)"

Då är det troligt att anta att den bilden som förmedlas av tidningar bidrar till att förstärka den negativa bild av islam som Said (Said, 1997) hävdar att "väst" använder för att öka avståndet mellan "Oss" och "de Andra".

Vi anser att rapporteringen över lag inte är skäligen gällande islam. Vi anser att nyhetsartiklarna för ofta, i drygt 40 procent av fallen, är värderande i sin rapportering om islam. Dessutom är det inte jämnt fördelat mellan positiv och negativ valens utan det är en kraftig övervikt mot det negativa. Med 21,5 procentenhetens övervikt mot det negativa. Vi har inga egna teoretiska klara ramar på vad som anses som skäligen värderande rapportering om islam och det är inte heller avsikten med denna uppsats. Vi kan dock tydligt peka på valenserna gällande rapporteringen kring islam under arabiska våren i de tre undersökta tidningarna är snedvriden. Vår undersökning visar att Westerståhls tanke om en balanserad rapportering som en del av objektiviteten inte har kunnat upprätthållas av journalisterna i dem undersökta tidningarna. Därmed kan objektiviteten i nyhetsmaterialet ifrågasättas.

Slutdiskussion

Forskningen och teorin kring professionalisering och objektivitet som vi grundar vår uppsats i visar på den stora problematiken kring objektivitet. Där splittringen mellan vad svenska journalister anser är god journalistik och vad som teoretiskt anses möjligt att göra. Det genom att svenska journalister anser det viktigt att vara objektiva, medan mycket forskning pekar på orimligheten i att anse sig som objektiv.

Professionaliseringen handlar inte bara om att vara objektiv och neutral, granska makten och vara ett forum för olika åsikter. Vi anser även att som en del av professionaliseringen att kunna se en helhet i nyhetsflödet. Att förstå att det man som journalist skriver påverkar människor och att man således bör skapa sig en helhetsbild av den situation man vill beskriva.

Det kan naturligtvis problematiseras av dagens arbetsklimat som kräver snabbare publicering och färre antal anställda på redaktionerna vilket ökar arbetsbördan. Men med det sagt bör det ändå ligga i journalisternas egna intressen att den bild som skapas inte är tydligt värderande. Att en del av professionaliseringen är att klara av att tänka ett steg längre, att förstå vilka konsekvenser som ens publicerade artikel kan få. Vi kan inte dra några långtgående slutsatser kring rapporteringen om islam under arabiska våren och det är inte heller meningen med uppsatsen. Men vi kan visa upp att det finns tydliga indikationer på att rapportering om islam inte varit objektiv, neutral eller balanserat allsidig. Vi anser även att den negativa bilden, som målas upp i de tre undersökta tidningarna, av islam inte är skäligen. Den saknar i det undersökta materialet belägg. Därmed faller även den andra delen av Westerståhls objektivitetsmodell som vi använt oss av, om relevansen i rapporteringen. Att det i många fall i vår undersökning inte är relevant med rapporteringen, och den oftast negativa valensen, kring islam.

De två, av Jörgen Westerståhl framtagna, objektivitetsmarkörerna som vi undersökt i denna undersökning har inte infriats. Rapportering kring islam och värderingarna som läggs i texterna är enligt oss varken balanserad eller relevant. Vårt att notera är att vi använt två av fyra, av Westerståhl framtagna, områden för att bedöma objektiviteten, vilket gör att vi utifrån hans modell inte kan döma ut objektivitetsmöjligheten helt i denna undersökning. Dock indikerar att båda de områden, för att bedöma objektiviteten, vi använt oss av inte har blivit uppfyllda. Det tillsammans med övrig teoretisk bas gör att vi anser att objektiviteten inte uppfylls och inte heller att rapporteringen är neutral eller balanserad.

Även om en tidning argumenterar om att de försöker väga upp sina "negativa" texter med mer nyanserade nästa dag hävdar vi att det argumentet inte håller. Då dagens mediekonsumenter till stor del bara läser enstaka artiklar som de själva plockar ut genom till exempel sociala medier. Att förlita sig på att bilden skulle nyanseras över tid tror vi således inte på. Dessutom är det inte en lika stor mängd positiva och negativa artiklar som publiceras, utan en klar majoritet negativa. Istället är vi av den åsikten att som journalist bör man tänka större, tänka på den större bilden. Som journalist måste man vara delaktig i den diskursen som man skriver om. Det krävs en medvetenhet om att de värdeord som används kan få en större påverkan än i det direkta tillfället.

Vi anser att nyhetsartiklar för ofta tar ställning, och när de gör det är det för frekvent med en negativ valens. Det kan således argumenteras för att medias rapportering späder på den bild av "oss" och "de andra". Att läsarna på en daglig basis får en negativ bild av islam levererad via sin tidning är inte helt oproblematiskt. Som vi noterade innan är läsarna väldigt beroende av den bild som media ritar upp i de sakområden där de själva saknar kunskap eller närhet till. Världen vi lever i är global, islam är inte längre en företeelse som våra läsare bara kan interagera med via TV-rutan. Vi har en ökande andel muslimsk befolkning i Sverige, om media hela tiden målar upp muslimer eller islam som det farliga "andra", i kontrast till trygga och säkra "oss", är det inte helt otänkbart att tänka sig att det kan negativt inverka på hur muslimer blir behandlade även här, på "hemmaplan".

Tidigare uppsatser (Holmqvist, 2010) (Eriksson & Skog, 2013) har visat att det på ledarplats i svenska tidningar finns en negativ inställning till islam. Med vår undersökning visar vi även upp att samma valenser finns inom det redaktionella nyhetsmaterialet. Det anser vi är ett intressant resultat som är värt att genomföra större studier kring.

Litteraturförteckning

Al Jazeera, 2011. *Battle for Libya: Key moments*. [Online]

Available at:

<http://www.aljazeera.com/indepth/spotlight/libya/2011/10/20111020104244706760.html>

[Använd 24 April 2013].

Al Jazeera, 2011. *Timeline: Egypt's revolution*. [Online]

Available at: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/01/201112515334871490.html>

[Använd 24 April 2013].

Al Jazeera, 2011. *Timeline: Tunisia's uprising*. [Online]

Available at:

<http://www.aljazeera.com/indepth/spotlight/tunisia/2011/01/201114142223827361.html>

[Använd 24 April 2013].

Alm, P., 2013. *Universitetadjunkt* [Interview] (24 April 2013).

Asp, K., 1986. *Mäktiga massmedier*. Stockholm: Akademilitteratur.

Asp, K., 1992. *Uppdraget - journalistiken och den moderna demokratin*. Stockholm: Tiden.

Benkö, C. & Svegfors, M., 2011. *Journalistik 3.0 - Medieormen ömsar skinn*. Stockholm: Sveriges Radio.

Dagens Nyheter, 2011. Spelrum för Islamister. *Dagens Nyheter*, 31 Januari, p. 2.

Erikson, C., Baaz, M. E. & Thörn, H., 2009. *Globaliseringens kulturer : Postkolonialism, rasism och kulturell identitet*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.

Eriksson, E. & Skog, F., 2013. *Morgonpressens Muslimer*, Kandidatuppsats: Örebro Universitet.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L., 2004. *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedt.

Falkehed, M., 2011. Islamister "skulle ta storseger". *Svenska Dagbladet*, 31 1, p. 9.

Foucault, M., 1980. *Power/Knowledge*. New York: Pantheon Books.

Hallstan, L., 2011. Brödraskap skyndar långsamt. *Svenska Dagbladet*, 5 2, p. 9.

Hammargren, B., 2011. Aktivister tror på ny gryning. *Svenska Dagbladet*, 5 2, pp. 6-7.

Hammargren, B., 2011. Bilden av ett rättsligt vakuum. *Svenska Dagbladet*, 21 Oktober, p. 7.

Hammargren, B., 2011. Jasminrevolten - de ungas verk. *Svenska Dagbladet*, 23 Januari, pp. 20-24.

Hay, C., 2002. *Political analysis; A Critical Introduction*. Palgrave Macmillian: Basingstoke.

Holmqvist, G., 2010. *Islamism på fyra ledarsidor*, Kandidatuppsats: Södertörns Högskola.

Jonsson, G., 2011. Tunisien: Med en doft av jasmin. *Dagens Nyheter*, 18 Januari, p. 4.

Klevebring, S., 2013. *Customer Manager* [Interview] (24 April 2013).

Kulturdepartementet, P. 2., 2006. *Mångfald och Räckvidd*, Stockholm: Statens offentliga utredningar (SOU).

Lagboken, 2013. *Radio- och TV-lag (2010:696)*. [Online]
Available at: http://lagboken.se/dokument/Lagar-och-forordningar/636543/Radio--och-tv-lag-2010_696?id=64583&search=radio%20och%20TV%20lag#result0
[Använd 7 5 2013].

Lindahl, B., 2011. Världens ögon på Suez. *Svenska Dagbladet*, 5 Februari, p. 10.

Lindberg, A., 2011. Hosni Mubarak är ett vårtecken. *Aftonbladet*, 12 Februari, p. 2.

Lindberg, A., 2011. Jo, demokrati och islam kan förenas. *Aftonbladet*, 24 10, p. 2.

Lynch, M., 2011. Obamas "Arab Spring"?. *Foreign Policy*, 6 January.

Lynch, M., 2012. *The Arab Uprising: The Unfinished Revolutions of the New Middle East..* New York: Public Affairs.

Nord, L., 2001. *Vår tids ledare, en studie*. Stockholm: Carlsson.

Nord, L. & Strömbäck, J., 2012. *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.

Ohlsson, E., 2011. Likheterna med Tunisien tydliga - precis som skillnaderna. *Dagens Nyheter*, 26 Januari, pp. 9-10.

Ohlsson, E., 2011. Graven som blev upprorets vagg. *Dagens Nyheter*, 23 Oktober, pp. 8-11.

Ohlsson, E., 2011. Överlägsen seger för islamister. *Dagens Nyheter*, 25 10, p. 18.

Pressombudsman, A., 2013. *Etiska regler för Pressen*. [Online]
Available at: <http://www.po.se/regler/pressetiska-regler>
[Använd 2 5 2013].

Roosvall, A., 2005. *Utrikesjournalistikens antropologi : nationalitet, etnicitet och kön i svenska tidningar*. Stockholm: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK).

Said, E., 1994. *Orientalism*. New York: Random House.

Said, E., 1997. *Covering Islam*. New York: Vintage Books.

Schudson, M. & Anderson, C., 2009. Objectivity, Professionalism, and Truth Seeking in Journalism. i: K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch, red. *The Handbook of Journalism studies*. New York: Routledge, pp. 88-101.

Sjövaag, H., 2010. The Reciprocity of journalism. *Journalism studies*, pp. 874-888.

Strömbäck, J., 2004. *Den medialiserade demokratin : om journalistikens ideal, verklighet och makt*. Stockholm: SNS.

Strömbäck, J., 2009. *Makt, medier och samhälle*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB.

Svenska Dagbladet, 2011. Tunisien första brickan i arabiskt domino. *Svenska Dagbladet*, 17 Januari.

Tidningsstatistik, 2013. *TS Webbtjänst*. [Online]

Available at: <http://www.ts.se/TSWT/Member/Print.aspx>

[Använd 2 Maj 2013].

Toresson, M. & Österberg, H., 2012. *Krympande journalistik i en globaliserad värld*. Södertörn: u.n.

Westerståhl, J., 1972. *Objektiv Nyhetsförmedling*. Stockholm: Norstedt & Söner.

Wiik, J., 2010. *Journalism in transition : the professional identity of Swedish journalists*. Göteborg: Department of Journalism, Media and Communication, University of Gothenburg (JMG).

Wolodarski, P., 2011. Sveket mot Egypten. *Dagens Nyheter*, 6 Februari, p. 4.